

TARTU ÜLIKOOL
RAKE

innove

innove
rajaleidja

INNOVE JA RAJALEIDJA BRÄNDIDE KOMMUNIKATSIOONI UURING

Lõpparuanne
Oktoober 2016

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Uuringu tellis SA Innove. Uuringu koostamist rahastas Euroopa Sotsiaalfond.

Uuringu koostas Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus RAKE koostöös Tartu Ülikooli majandusteaduskonnaga.

Uuringu autorid: Andres Kuusik
                                  Tanel Mehine
                                  Uku Varblane

ISBN: 978-9985-4-0994-7 (pdf)

RAKE on võrgustikutüüpi rakendusuringute keskus. Meie missiooniks on tõsta teadmisel põhineva otsustamise osakaalu Eesti ühiskonnas. Lisaks RAKE meeskonnale kaasame kõrgeima kvaliteedi tagamiseks oma uuringutesse parimaid valdkonnaeksperte nii Tartu Ülikoolist kui vajadusel ka väljastpoolt. RAKE võrgustik hõlmab kõiki TÜ sotsiaalteadlasi ning meditsiini-, loodus-, tehnika- ja humanitaarteaduste valdkonna esindajaid.

Tartu ülikooli majandusteaduskond on Tartu Ülikooli sotsiaalteaduste valdkonda kuuluv juhtiv majandus-, juhtimis- ja ettevõtlusalase hariduse pakkuja Eestis. Majandusteaduskonna missiooniks on siduda ja arendada rahva- ja ettevõttemajanduslikku teadmust rahvusvahelises teadus- ja õppetöös Eesti ühiskonna hüvanguks.

Kontaktandmed: Lossi 36-303, 51003, Tartu
                                  e-post: rake@ut.ee
                                  www.rake.ut.ee

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Metoodika.....	5
2. SA Innove ja Rajaleidja aidatud tuntus ühiskonnas.....	10
3. SA Innove ja Rajaleidja ja nende teenuste tuntus sihtgruppides	14
3.1. SA Innove ja Rajaleidja spontaanne ja aidatud tuntus sihtgruppides, nende omavaheline seostamine.....	14
3.2. SA Innove ja Rajaleidja teenuste spontaanne ja aidatud tuntus sihtgruppides.....	17
3.3. SA Innove ja Rajaleidja maine	20
4. Rajaleidja roll karjääri- ja õppenõustamise alaste probleemide lahendamisel.....	22
4.1. Rajaleidja ja õppenõustamine	22
4.1.1. Õppenõustamise tugisüsteem.....	22
4.1.2. Rajaleidja roll tugisüsteemis.....	24
4.2. Rajaleidja ja karjäärinõustamine	26
4.2.1. Karjäärinõustamise tugisüsteem	26
4.2.2. Rajaleidja roll tugisüsteemis.....	28
Kokkuvõte.....	30
LISA 1. Elanikkonna küsitluse ankeet	33

SISSEJUHATUS

Käesoleva uuringu peamiseks eesmärgiks on välja selgitada brändide SA Innove ning Rajaleidja ja nende teenuste tuntus nii koguelanikkonna kui ka spetsiifilisemate sihtgruppide seas. Lisaks tuntusele uuriti ka nende brändide mainet olulisemate sihtgruppide seas. Uuringu läbiviimiseks olid püstitatud järgmised uurimisküsimused:

- Milline on brändi „Innove“ tuntus ja milliseid teenuseid seostatakse brändiga „Innove“ kogu elanikkonna seas? Kuidas see on muutunud võrreldes 2014 aastaga?
- Milline on brändi „Rajaleidja“ tuntus ja milliseid teenuseid seostatakse brändiga „Rajaleidja“ kogu elanikkonna seas? Kuidas see on muutunud võrreldes 2014 aastaga?
- Milline on brändi „Innove“ spontaanne ja aidatud tuntus alamsihtgruppide (õpetajad, koolijuhid, haridusametnikud) seas?
- Milline on brändi „Rajaleidja“ spontaanne ja aidatud tuntus alamsihtgruppide (noored, lapsevanemad, haridustöötajad ja sotsiaalvaldkonna töötajad) seas?
- Milliseid teenuseid seostatakse brändiga „Innove“ alamsihtgruppide lõikes?
- Milliseid teenuseid seostatakse brändiga „Rajaleidja“ alamsihtgruppide lõikes?
- Millised on peamised probleemid karjääriplaneerimise ja õppenõustamise küsimustes erinevatel haridustasemetel ja kuidas neid lahendatakse (sh. milline on Rajaleidja roll ja miks) alamsihtgruppide lõikes?

Esimese kahe uurimisülesande täitmiseks kasutati omnibuss uuringut, valimiks 1005 inimest üle Eesti. Uurimisküsimuste 3-6 vastuste saamiseks viidi läbi internetiteel küsitlus SA Innovele ja Rajaleidjale olulistest sihtgruppides. Lõpliku ankeedi täitjaid oli 1130. Seitsmendale uurimisküsimusele vastuse saamiseks viidi läbi 19 ekspertintervjuud.

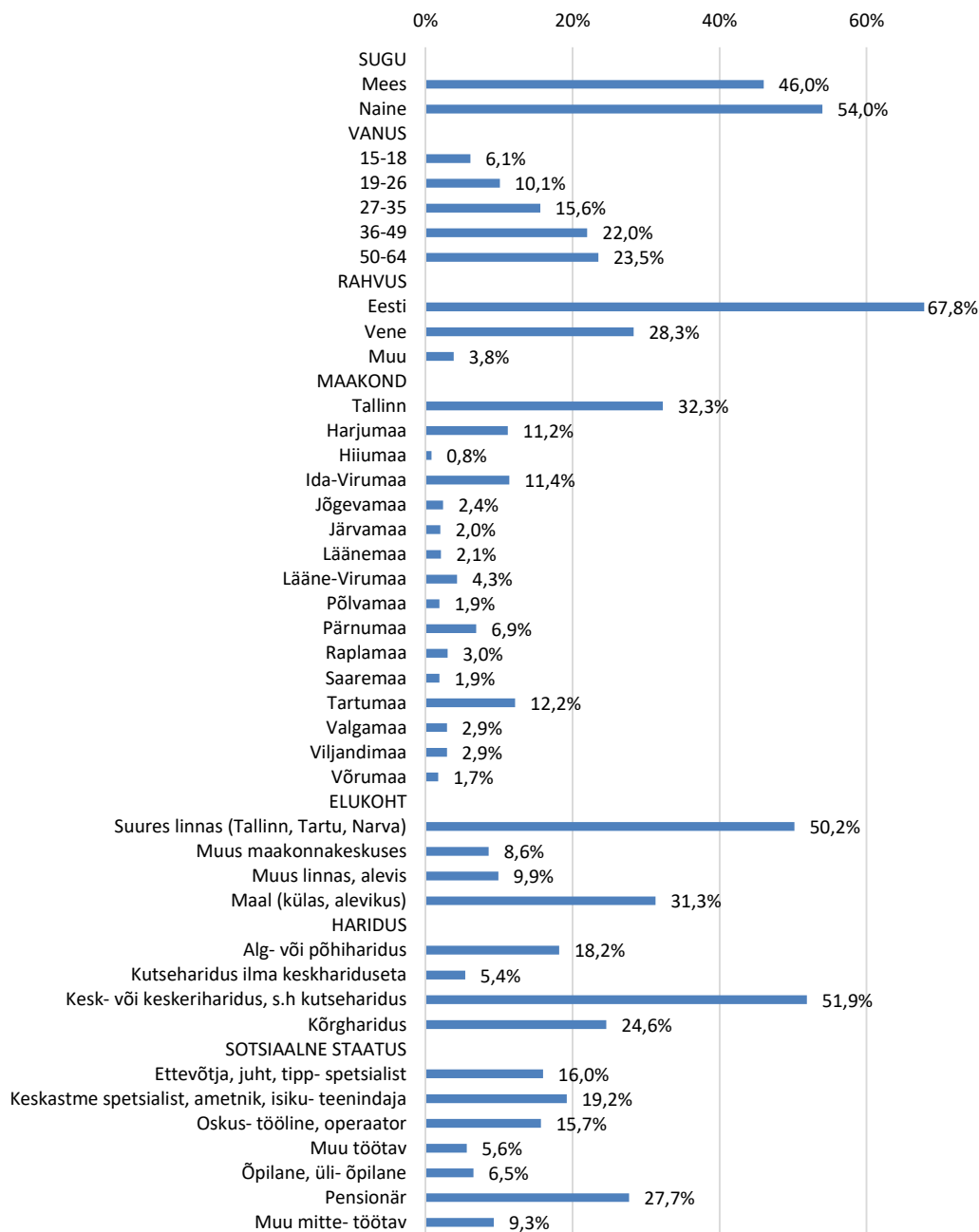
Uurimisgrupp tänab tellija esindajat Anneli Aabi, kes oli suureks abiks uuringu fookuste seadmisel, ning kõiki uuringus osalejaid ja organisatsioone, kes aitasid uuringut läbi viia.

1. METOODIKA

Uuringustrateegia kavandamisel oli üheks eesmärgiks saada laiapõhjaline ülevaade SA Innove ja Rajaleidja brändide tuntusest ühiskonnas tervikuna, teisalt sooviti täpsemalt uurida erinevate SA Innove jaoks oluliste sihtrühmade arvamusi ja hinnanguid. Seetõttu on uuringus kasutatud nii kvantitatiivseid kui ka kvalitatiivseid andmeid ja andmete kogumise meetodeid. Eelnevalt tulenevalt on uuring jaotatud järgmisteks osadeks:

- elanikkonna küsitlus brändide aidatud tuntuse ning organisatsioonide pakutavate teenuste spontaanse tuntuse hindamiseks ühiskonnas tervikuna;
- veebiküsitluse põhine kvantitatiivuuringu sihtgruppide seas;
- süvaintervjuud sihtgruppide esindajatega.

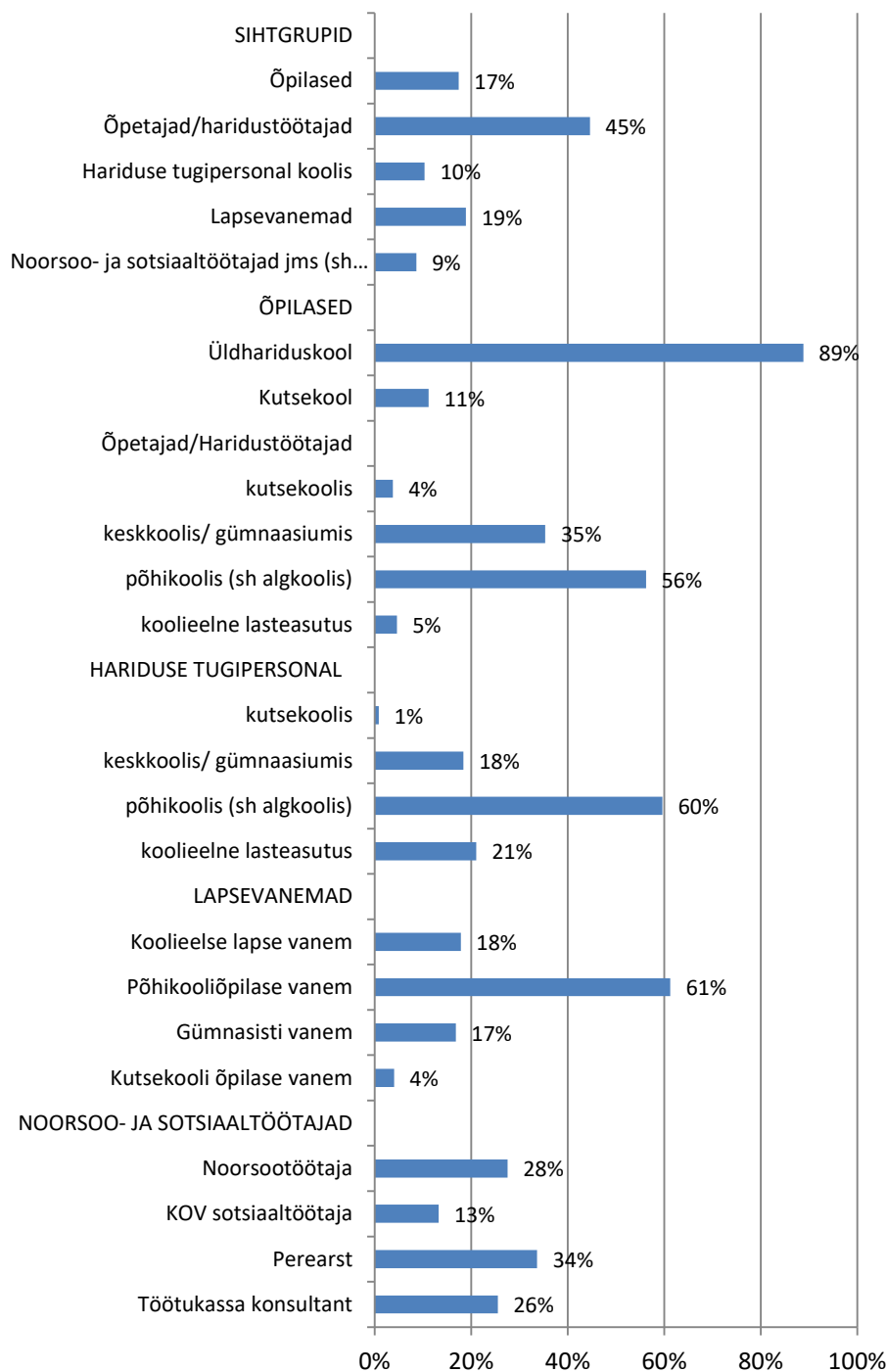
Uuringu esimeses etapis viidi läbi **elanikkonna küsitlus** brändide aidatud tuntuse hindamiseks Eestis elavate inimeste seas. Andmete kogumiseks kasutati Turu-uuringute AS omnibuss-küsitlust, kuhu kaasati küsimused nii SA Innove kui ka Rajaleidja brändide kohta. Küsitlus viidi läbi 1000 Eesti elaniku seas, kes on vanemad kui 15 aastat. Valimi koostamisel kasutati üldkogumi proportsionaalset mudelit maakondade ja asulatüüpide lõikes ning mitmeastmelist tõenäosuslikku juhuvalikut. Küsitlus viidi läbi silmast-silma vastajate kodudes TAPI (*tablet-assisted personal interviewing*) meetodil. Kasutatud valimi moodustamise meetod tagab valimi vastavuse üldkogumile ühelt poolt erinevate piirkondade ja asulatüüpide, teisalt peamiste sotsiaal-demograafiliste tunnuste (sugu, vanus, rahvus, haridus) osas. Andmete paremaks sobitamiseks Eesti elanikkonna mudelile kasutati andmete kaalumist. Elanikkonna küsitlusele vastanute sotsiaaldemograafiline struktuur on esitatud joonisel 1.1.

Joonis 1.1 Elanikkonna küsitluse kaasatud respondentide jaotus erinevate sotsiaaldemograafiliste tunnuste alusel (N=1005)

Omnibuss uuringuga kaardistati brändide Innove ja Rajaleidja aidatud tuntus ning uuriti mõlema organisatsiooni teenuste spontaanset tuntust Eestis elavate inimeste seas.

Kvantitatiivuuringu üldkogumiks olid kõik SA Innove jaoks olulised sihtgrupid – õpetajad ja haridustöötajad, hariduse tugipersonal, õpilased, lapsevanemad, noorsoo- ja sotsiaaltöötajad. Internetiküsitluse eesmärgiks oli täpsemalt uurida spontaanset ja aidatud tuntust erinevates sihtgruppides. Lisaks hinnati sihtgruppide teadlikkust Innove ja Rajaleidja pakutavatest teenustest, SA Innove ja Rajaleidja tegevuse võrdlevat tajumist, brändidele omistatavaid väärtusi ning üldist suhtumist SA-sse Innove ja Rajaleidjasse. Internetiküsitlus viidi läbi järgnevatel sihtgruppides (vt joonis 1.2).

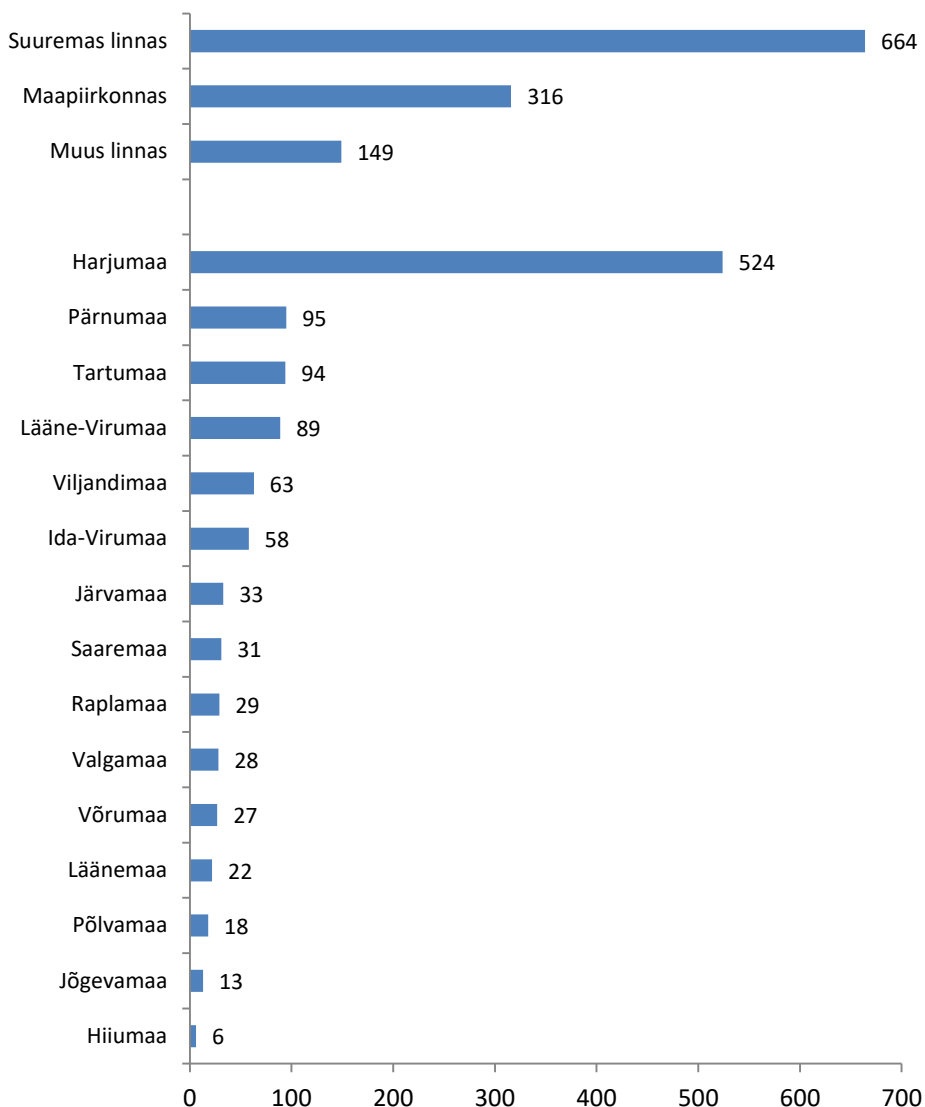

Joonis 1.2 Veebiküsitluse vastanute jaotus erinevate sotsiaaldemograafiliste tunnuste alusel (N=1130)

Andmete kogumisel kasutati erinevate organisatsioonide (erialaliidud, koolid, Töötukassa jm) elektroonilisi nimekirju ning üleriigilisi andmebaase (e-Kool). Kõigi sihtgruppide küsimustikud kätkesid endas samu küsimusi, erinesid vaid sotsiaaldemograafilised küsimused. Uuringu küsimustikku oli vastajail võimalik täita nii eesti kui ka vene keeles. Küsimustik on toodud ka aruande lisa 1.

Kokku alustas küsitlusele vastamist 1852 sihtgruppi kuulunud inimest, kellest küsitlusankeedi täitis lõpuni küsimustiku 1130 inimest. 909 respondenti vastasid ankeedile eesti keeles, vene keeles eelistas vastata 221 inimest. Vastajate geograafiline paiknemine oli mitmekesine ning esindatud olid kõik maakonnad ning

asulatüübid – suuremad linnad (Tallinn, Tartu, Pärnu, Jõhvi, Narva, Kohtla-Järve), muud linnad ja maapiirkonnad (vt. joonis 1.3).

Joonis 1.3 Veebiküsitluse vastanute geograafiline jaotus (N=1130)

Laekunud vastuste puhul võeti analüüsis arvesse need vastajad, kes vastasid küsimustikule täielikult või kuni küsimuseni, mis käsitles erinevate organisatsioonide poolt osutavate teenuste hindamist. Ülejäänud vastuseid analüüsis arvesse ei võetud ja need vastajad loeti katkestanuteks. Enne analüüsimist andmed puhastati (st kontrolliti loogilisi seoseid vastuste vahel ja kodeeriti puuduvad vastuste väärtused). Kogutud andmete analüüsimiseks kasutati analüüsitarkvara SPSS ning MS Excel'it. Analüüsimeetoditena kasutati peamiselt kirjeldavat statistikat (sh sagedus- ja risttabelid) ning gruppide vaheliste erinevuste (sihtgrupid) statistilise olulisuse kontrollimiseks Hii-ruut testi ja dispersioonanalüüsi (ANOVA).

Intervjuude eesmärgiks oli kaardistada hinnangud õppenõustamise ning karjääriplaneerimise toimimisele erinevates organisatsioonides, selgitada nende teemadega seonduvaid probleeme ning erinevate osapoolte arvamusi Rajaleidja rolli kohta. Kokku viidi läbi 19 poolstruktureeritud intervjuud järgnevates sihtgruppides (tabel 1).

Tabel 1.1 Uuringus intervjueritud isikud sihtgruppide lõikes

Esindatav sihtgrupp	Intervjueritute arv
Haridusasutuste juhatajad	2
Logopeed/psühholoog/sotsiaalpedagoog	4
Kasvataja /klassiõpetaja/aineõpetajad	7
Omavalitsuse lastekaitsetöötajad	2
Perearstid	2
Töötukassa konsultandid/karjäärinõustajad	2

Intervjuude tavapärase kestus oli 40–60 minutit. Kõigile intervjueritavatele on lubatud tagada konfidentsiaalsus ning seetõttu ei esitata uuringuaruandes konkreetsemaid seoseid intervjueritavate, regioonide ja organisatsioonide vahel. Intervjuud toimusid poolstruktureeritud vormis ning käsitleti järgmisi teemasid:

- karjääriplaneerimise/õppe- ja/või hariduse tugiteenuste vajalikkus;
- kuidas toimub antud organisatsioonis karjääriplaneerimise ja/või hariduse tugiteenuste pakkumine;
- karjääriplaneerimise ja/või hariduse tugiteenustega seonduvad probleemid;
- koostöö Rajaleidjaga karjääriplaneerimisel ja/või hariduse tugiteenuste pakkumisel.

Poolstruktureeritud intervjuu vorm võimaldas olenevalt sihtgrupist varieerida ka temaatilisi fookusi. Intervjuude analüüsimiseks kasutati teemaanalüüsi meetodit, mille käigus analüüsiti intervjuude sisu teemade ja tähenduse kontekstis. Teksti sisu jaotati lähtuvalt uurimisküsimustest kategooriatesse, mida parandati ja täpsustati analüüsi käigus. Kategooriate moodustamisele läheneti üldjuhul deduktiivselt, st kategooriad moodustati lähtuvalt uurimisküsimustest, kuid kasutati ka induktiivset lähenemist, kus analüüsi lisati tekstist tulenevaid kategooriaid.

2. SA INNOVE JA RAJALEIDJA AIDATUD TUNTUS ÜHISKONNAS

SA Innove ja Rajaleidja keskuste brändide aidatud tuntus ehk brändinimetuse ära tundmine selle ette ütlemisel on Eestimaal elavate inimeste seas vastavalt **27,7% ja 35,2%**. SA Innove aidatud tuntus on suhteliselt suurem naiste (31%), eesti rahvusest (35%), kõrgharidusega (55%) ning suures linnas elavate inimeste (32%) seas (vt joonis 2.1). Ootuspäraseks võib pidada ka seda, et Innove bränd on võrreldes teiste vanusegruppidega kõige tuntum 15-18 aastaste noorte seas (49%) ning sotsiaalse staatuse kategooriates on Innove bränd kõige tuntum õpilastele ja üliõpilastele (51%). Teisalt joonistub tulemustest välja, et Innove brändi aidatud teadlikkus on suhteliselt madal eakamate inimeste seas (50–64aastaste vanuserühmas 19%), teistest rahvustest inimeste seas (13%) ning haridustasemete osas põhihariduse baasil kutsehariduse kategoorias (6%).

Vaadates lähemalt Rajaleidja keskuste brändi aidatud tuntust elanikkonna gruppides, kehtivad üldjoontes sarnased tendentsid. Rajaleidja keskuste aidatud tuntus on suhteliselt suurem naise (41%), 15-18 aastaste noorte (64%) ning sotsiaalse staatuse kategooriates õpilaste ja üliõpilaste seas (68%). Võrreldes SA Innove brändiga ilmneb Rajaleidja keskuste aidatud tuntuses veelgi suurem lõhe Eesti rahvuse (48%) ja muu rahvuse vahel (vene rahvus 10%, muu rahvus 3%). Samas on oluline erisus kahe brändi tuntuse kõrvutamisel erinevate haridustasemete kaupa – kui SA Innove brändi aidatud tuntus kõrgharidusega inimeste seas (55%) on enam kui kaks korda suurem kui alg- või põhiharidusega inimeste seas (23%), siis Rajaleidja keskuste brändi puhul on erinevus kõrgharitudete grupi (53%) ning alg- ja põhiharidusega inimeste (40%) vahel oluliselt väiksem.

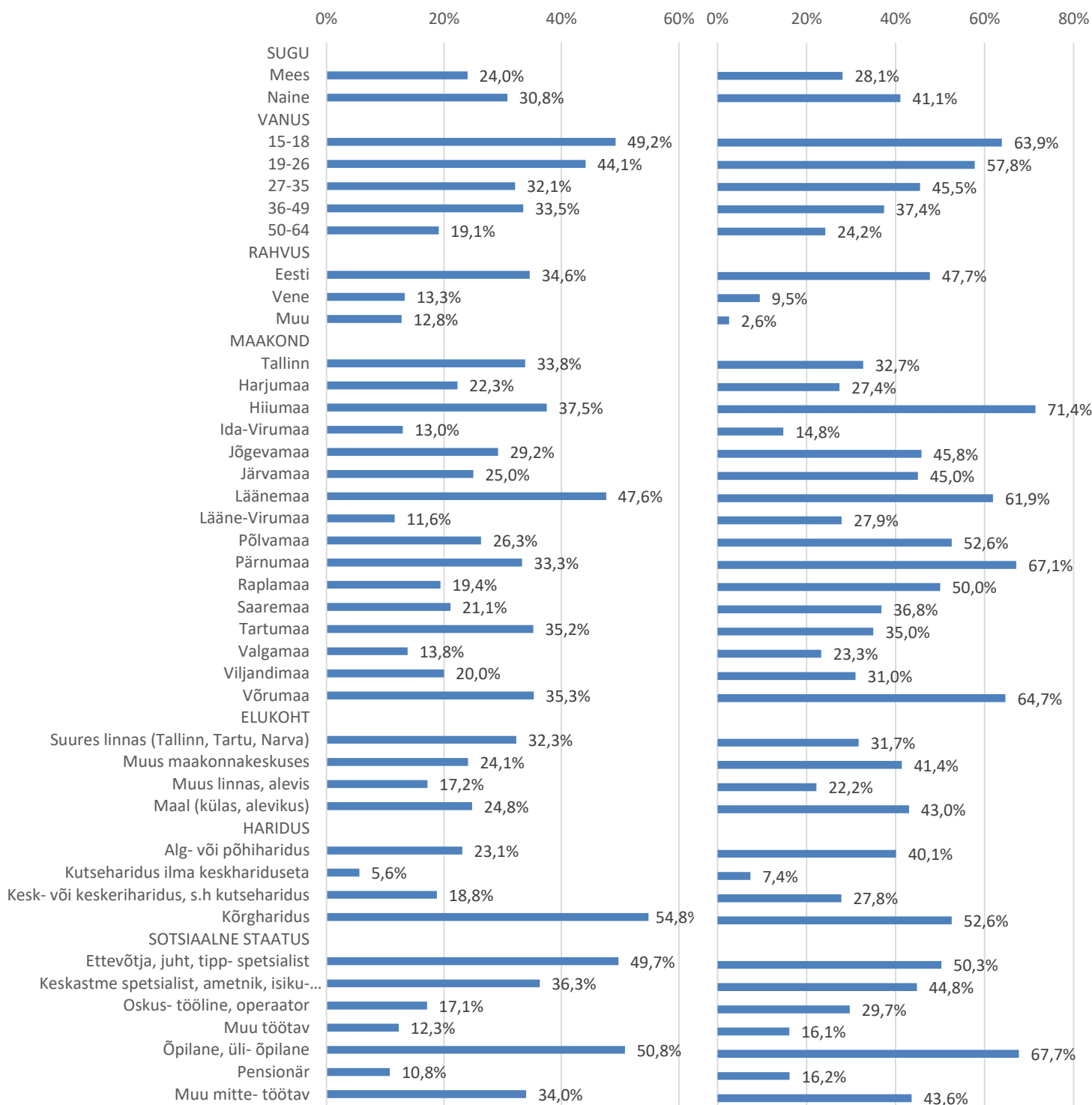
Nii SA Innove kui ka Rajaleidja brändide aidatud tuntuses esines statistiliselt oluline erinevus tulemustes maakondade lõikes. Mõlemat brändi teatakse paremini Tallinnas võrreldes ülejäänud Harjumaaga. Suhteliselt kõrge aidatud tuntusega paistis silma Hiiumaa (SA Innove 38%, Rajaleidja 71%), Läänemaa (48%, 62%), Pärnumaa (33% ja 67%) ja Võrumaa (35% ja 65%). Regionaalses dimensioonis on huvitav tulemus, et SA Innove brändi aidatud tuntus on suurem Eesti mõistes suurtes linnades (32% (võrreldes maa-asulatega (25%)). Seevastu Rajaleidja bränd paremini tuntud just maa-asulates (43%) ning madalam suurtes linnades (32%).

Võrreldes eelmise, 2014. aasta lõpus läbi viidud uuringuga¹ on üldised trendid püsinud sarnastena – ka siis oli Rajaleidja brändi aidatud tuntus kõrgem kui SA Innoval. Samuti on kahte uuringut kõrvutades suhteliselt sarnased trendid erinevates elanikkonna rühmades. Samas on 2016. aastal SA Innove brändi aidatud tuntus võrreldes 2014. aastal läbi viidud uuringuga ligikaudu 10% võrra madalam (2014. aastal 38%) ning Rajaleidja keskuste brändi tuntus ligikaudu 11% võrra madalam (2014. aastal 46%). Erinevate aastate tulemuste kõrvutamisel tuleb tähele panna, et käesolevas uuringus on valim märkimisväärselt suurem ning mõnevõrra on täiendatud ka küsitluse metoodikat. Siiski viitavad tulemused, et uuringus käsitletavate brändide aidatud **tuntus on ajas pigem kahanenud**.

¹ Innove Rajaleidja brändi kommunikatsiooni uuring (2014), OÜ InCase

SA Innove aidatud tuntus

Rajaleidja aidatud tuntus

Joonis 2.1. Brändide SA Innove ja Rajaleidja keskused aidatud tuntus erinevates elanikkonna rühmades

Küsitlertel, kes teadsid SA Innove või Rajaleidja brändi, paluti selgitada, millega sihtasutus Innove või Rajaleidja neile teadaolevalt tegeleb ning mis teenuseid pakub. Sarnaselt varasema, 2014. aasta uuringuga oli nende seas, kes väitsid, et on kuulnud SA Innovest, kõige enam neid, kes ei osanud öelda, millega SA Innove tegeleb. Selliselt vastas kokku 133 inimest ehk 48% kõigist neist, kes olid kuulnud SA Innovest. Suur osa vastajatest arvas ka, et SA Innove tegeleb üldiselt haridusega (36%), sh oli ka neid, kes olid oma vastust mõnevõrra täpsustanud (haridussüsteemi korraldus, väljastab õppematerjale, korraldab riigieksameid ja tasemetoid jms). Üks osa vastajatest (9%) arvas, et SA Innove tegeleb eelkõige projektide ja raha jaotamisega, sh erinevad täpsustavad märksõnad (integratsiooniprojektid, struktuuritoetuste jagamine, jagab eurotoetusi teaduse ja hariduse vallas jms). Lisaks eelnevale nimetati korduvalt ka – ilmselt tulenevalt SA Innove nimest – seda, et SA Innove tegeleb innovatsioonidega, innovatsiooni toetustega ja idufirmadega, tulevikutehnika arendamisega jms. Muude vastuste kategooriasse liigitus ka mitmeid teisi originaalseid vastuseid – nt arvati, et SA Innove tegeleb invatoetuste ja abivahendite müügi ja rendiga, invaliidide toetustega, kodakondsuse probleemidega, meditsiiniga jms. Väga selgelt ilmnis ka personaalse kokkupuute roll SA Innove tegevuse mõtestamisel ja tõlgendamisel. Näiteks vastati, et “Innove aitab korraldada Tallinna Kopli Kutsekoolis kutsevõistlust”, “igasuguste õppematerjalide väljaandmine ja toetamine – näiteks müüja kutseõppes oli meil Innove õpik” jms.

Tabel 2.1 SA Innovele omistatud tegevusvaldkonnad

	Vastuste arv	Osakaal (%)
Ei oska öelda	133	48,1
Hariduse teemad	101	36,5
Projektid, raha jaotamine	23	8,5
Muu	19	6,9
Kokku	276	100,0

Sarnaselt on Rajaleidja brändi teadnud vastajate seas enim neid, kes ei oska öelda, millega Rajaleidja tegeleb ning mis teenuseid osutab. Selliselt vastas 147 inimest ehk ligi 42% kõigist neist, kes olid Rajaleidjast kuulnud. Arvukalt vastajaid seostas Rajaleidja tegevuse karjääriinõustamise ja elukutse valiku suunamisega (32%). Sageli kõlasid erinevad seonduvad märksõnad nagu karjääriplaneerimine, kutsenõustamine, aitab eriala valida, ametivalikute kirjeldus, karjääritee leidmise abi, info edasiõppimise kohta jms. Küllalt palju oli ka neid vastajaid, kes seostasid Rajaleidja keskuste tegevuse otseselt noorte tööle suunamise, töökohtade alase info ja töö vahendamisega (10%). Mainiti, et Rajaleidja „aitab noori tööle“, „töökohta pakkumised“, „töökohtade leidmine ja suunamine“, „tööotsimisportaal noortele“, „noortele tööpakkumised“, „aitab töö juurde tagasi“ jms. Ligikaudu 3% vastajatest, kes Rajaleidja brändi teadsid, pidasid selle peamiseks teenusteks erinevate täienduskoolituste pakkumist („vist tasuta koolitused“, „saadab koolitustele välismaale“, „eriharidus neile, kes ei saa hakkama“ jms). Lisaks eelnevale oli arvukalt erinevaid vastuseid, mis ei liigitunud ühtegi eelnevalt nimetatud kategooriasse. Näiteks pakuti üksikutel juhtudel, et Rajaleidja keskused tegelevad ärinõustamisega, ettevõtlusega abistamisega, investeringutega kinnisvarasse, katkiste perekondadega, erivajadustega inimeste toetamisega jms. Sarnaselt SA Innove puhul täheldatuga, ilmnis ka Rajaleidja keskuste tegevuste nimetamisel, et inimesed olid olnud loominguilised ning tuletanud tegevusvaldkondi asutuse nimest lähtuvalt – „leiab raja“, „suunab õigele rajale noori“, „aitab leida raja“. Antud uuringu mõttes huvitava tulemusena olid mõned vastajad samastanud SA Innove ja Rajaleidja keskuste tegevuse („[Rajaleidja keskus on] sama mis Innove, saad uurida erinevaid töövaldkondi ja õppimisvõimalusi“).

Tabel 2.2 Rajaleidja keskustele omistatud tegevusvaldkonnad

	Vastuste arv	Osakaal (%)
Ei oska öelda	147	41,6
Karjäärinõustamine, elukutse valik	113	32,2
(Noorte) tööle suunamine, töövahendus	35	10,0
Täienduskoolitus	10	2,9
Rahaline abi, toetus (sh ettevõtlustoetus)	6	1,6
Muu	41	11,7
Kokku	353	100,0

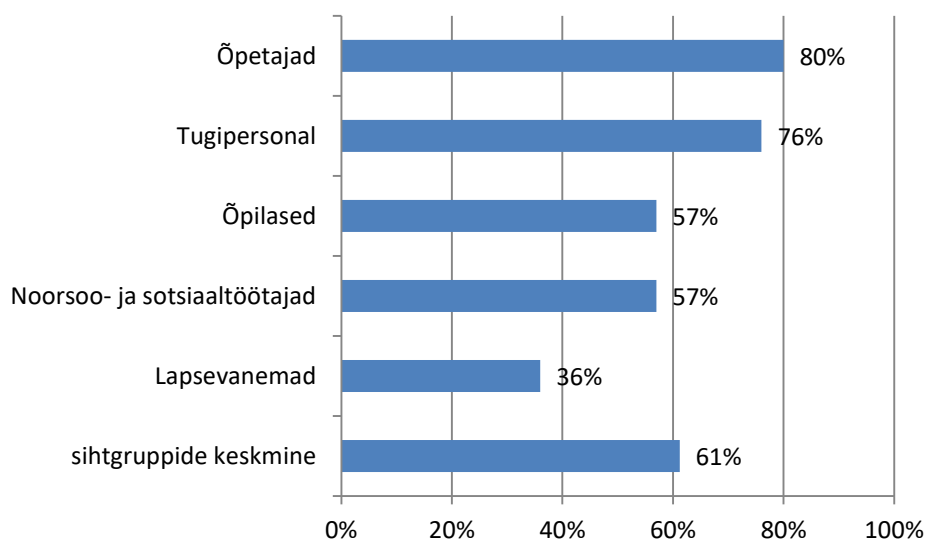
Võrreldes eelmise, 2014. aasta uuringuga on 11 protsendipunkti võrra suurem nende inimeste osakaal, kes on SA Innove brändist teadlikud, kuid ei oska öelda, millega antud asutus tegeleb (2014. a 37%). Rajaleidja keskuste tegevusvaldkondi ei osanud 2014. aastal nimetada 46% neist inimestest, kes olid Rajaleidja brändist teadlikud. Käesoleval aastal on see osakaal pisut kahanenud – 42%-ni. Siiski viitavad elanikkonna küsitluse tulemused, et ühiskonnas tervikuna on teadlikkus SA Innove ja Rajaleidja brändist madal ning see on pigem viimase kahe aasta jooksul kahanenud. Mõnevõrra on paremini tuntud Rajaleidja bränd, mille puhul on inimesed sagedamini võimelised ka nimetama erinevaid teenuseid ja tegevusvaldkondi, millega Rajaleidja tegeleb.

3. SA INNOVE JA RAJALEIDJA JA NENDE TEENUSTE TUNTUS SIHTGRUPPIDES

3.1. SA Innove ja Rajaleidja spontaanne ja aidatud tuntus sihtgruppides, nende omavaheline seostamine

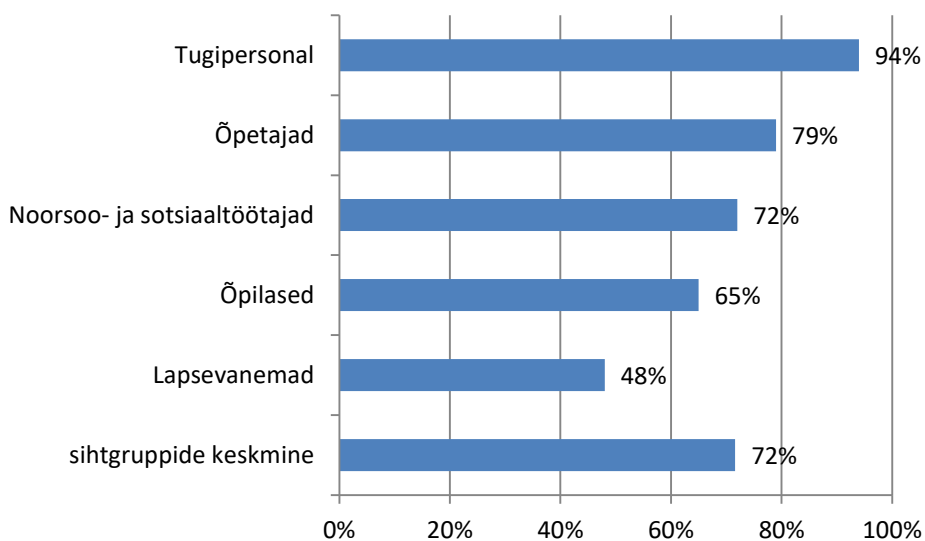
SA Innove spontaanse tuntuse välja selgitamiseks paluti vastajatel nimetada organisatsioone, mis tegelevad Eestis haridusküsimuste korraldamisega nagu näiteks riiklike eksamite ja tasemetööde korraldamine, kutsehariduse ja õpipoisiõppe võimaluste tutvustamine, haridusuuringute läbiviimine (PISA), riiklike õppekavade arendus jms). Tulemused on toodud joonisel 3.1.

Jooniselt on näha, et SA Innove spontaanne tuntus on sihtgruppides keskmiselt 61%. Keskmisest rohkem oskasid Innovet nimetada õpetajad ja hariduse tugiteenuseid osutavad tugipersonali töötajad. Keskmisest vähem meenus Innove lastevanematele.

Joonis 3.1 SA Innove spontaanne tuntus sihtgruppide lõikes. (N=1130)

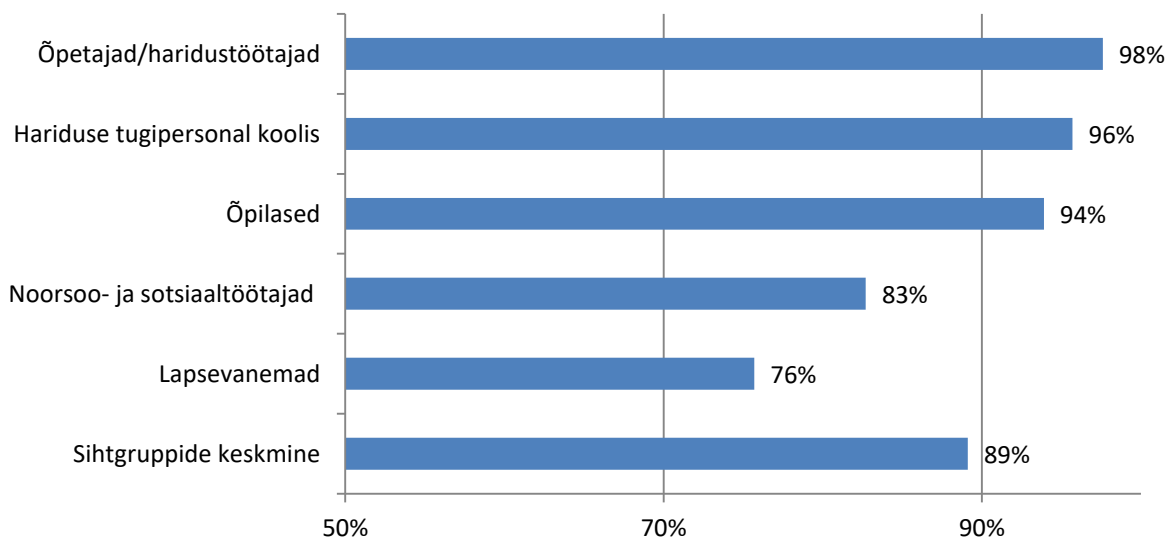
Rajaleidja spontaanse tuntuse välja selgitamiseks paluti vastajatel nimetada organisatsioone, mis pakuvad noortele karjääri- ning õppenõustamisteenuseid (logopeediline-, eripedagoogiline-, sotsiaalpedagoogiline-, psühholoogiline nõustamine). Tulemused on toodud joonisel 3.2.

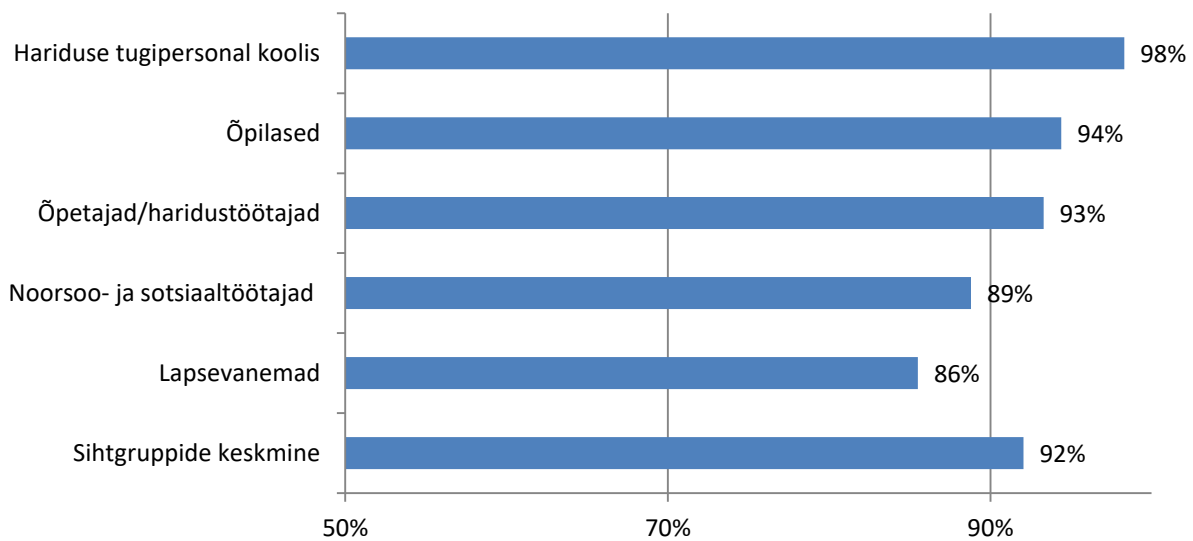
Joonis 3.2 Rajaleidja spontaanne tuntus sihtgruppide lõikes. (N=1130)

Jooniselt on näha, et Rajaleidja spontaanne tuntus sihtgruppides on keskmiselt 11% võrra kõrgem kui Innovel, ulatudes 72%-ni. Keskmisest kõrgem on Rajaleidja spontaanne tuntus tugipersonali ja õpetajate hulgas. Madalam aga jälle lastevanemate seas.

SA Innove ja Rajaleidja **aidatud tuntuse** leidmiseks paluti sihtgruppide esindajatel märkida, milliste alljärgnevate organisatsioonide olemasolust on nad teadlikud. Nimekirjas oli 9 erinevat organisatsiooni, mille hulgas olid ka SA Innove ja Rajaleidja ning ühtlasi ka kaks täiesti välja mõeldud organisatsiooni. SA Innove ja Rajaleidja aidatud tuntus sihtgruppide lõikes on toodud joonistel 3.3 ja 3.4.

Joonis 3.3 SA Innove aidatud tuntus sihtgruppide lõikes. (N=1130)

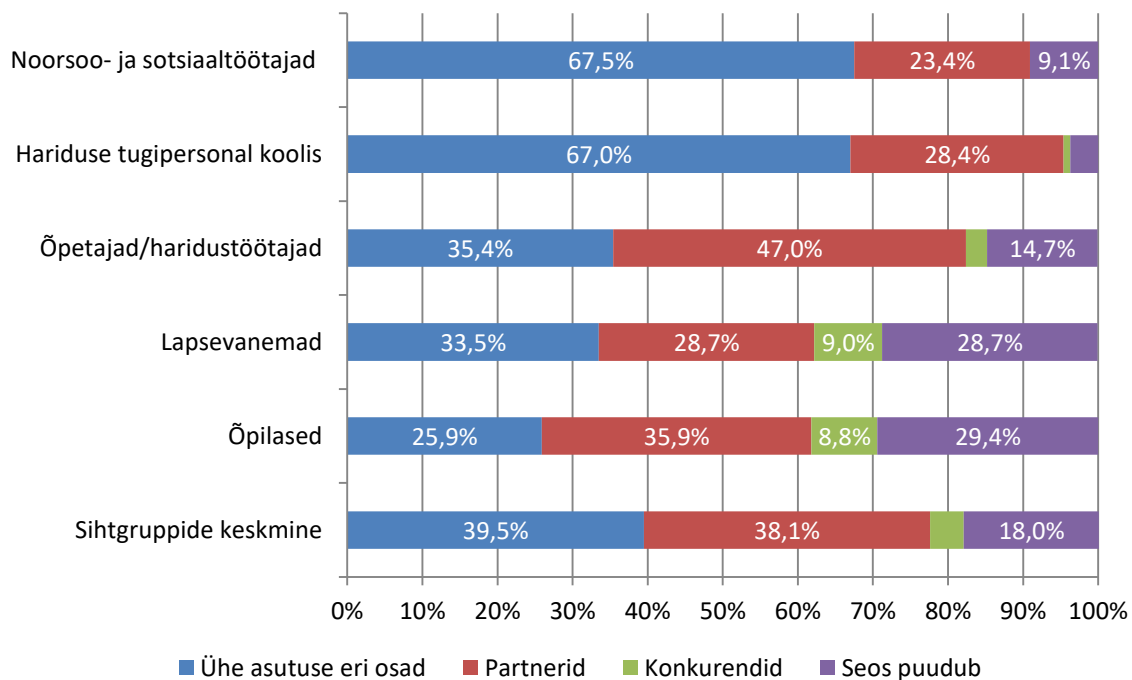

Joonis 3.4 Rajaleidja aidatud tuntus sihtgruppide lõikes. (N=1130)

Joonistelt on näha et SA Innove ja Rajaleidja aidatud teadlikkus on sihtsegmentides keskmiselt 90% ringis. SA Innovel veidi alla ja Rajaleidjal veidi üle 90%. Väga hea tulemus on, et õpetajate ja tugipersonali seas on aidatud tuntus väga kõrge lähenedes praktiliselt sajale protsendile. Igati loogiline on tulemus, et Innovet teavad rohkem õpetajad ning Rajaleidjad rohkem tugipersonal (sama ka spontaanse tuntuse puhul). Õpilaste kõrget teadlikkust seletab asjaolu, et valimis on ülekaalukalt domineerivad gümnaasiumiõpilased, kes on pidanud kokku puutama nii SA Innove poolt korraldatud riigieksamitega kui Rajaleidja poolsete karjääriteenustega.

Noorsoo- ja sotsiaaltöötajate tulemust tõmbavad alla sinna gruppi asetatud perearstid, kellest ca pooled ei olnud kuulnud SA Innovest ja ca 30% Rajaleidjast. KOV-ide sotsiaaltöötajad ja Töötukassa konsultandid teadsid mõlemat asutust 100%-liselt, noorsootöötajate seas oli mõlema organisatsiooni teadlikkus ca 96%.

SA Innove ja Rajaleidja omavahelise seostamise uurimiseks anti vastajatele ette hulk erinevate organisatsioonide paare ning paluti iseloomustada nende vahelist suhet: kas nad on konkurendid, partnerid, üksteise osad või seos nende vahel puudub täielikult. SA Innove ja Rajaleidja omavahelise seostamise tulemused on toodud joonisel 3.5.

Joonis 3.5 SA Innove ja Rajaleidja omavaheline seostamine sihtgruppide lõikes. (N=980)

Jooniselt selgub, et mitte kõigini pole jõudnud info, et Rajaleidja on SA Innove osa. 9% lapsevanematest ja 8,8% õpilastest peavad neid lausa konkurentideks. Hea tulemus on, et hariduse tugipersonalist 67% protsenti oskab neid organisatsiooni õigesti seostada ning 28,4% peab neid vähemalt partneriteks. Noorsoo- ja sotsiaaltöötajate kõrge tulemus tuleb sellest, et paljud perearstid loobusid sellele küsimusele vastamast, mistõttu domineerib KOV ja Töötukassa spetsialistide ning noorsootöötajate arvamus.

3.2. SA Innove ja Rajaleidja teenuste spontaanne ja aidatud tuntus sihtgruppides

SA Innove ja Rajaleidja poolt pakutavate **teenuste spontaanse tuntuse** mõõtmiseks paluti vastajatel nimetada kummagi organisatsiooni poolt pakutavaid tegevusi ja teenuseid. Tulemused on toodud tabelistes 3.1 ja 3.2.

Tabel 3.1 SA Innove teenuste spontaanne tuntus (N=1130)

	Õpilased	Õpetajad/ haridus- töötajad	Hariduse tugi- personal	Lapse- vanemad	Noorsoo- ja sotsiaal- töötajad
Ei tea/ei vastanud	53%	39%	29%	54%	43%
Oli teadlik ühest või enamast teenusest	47%	61%	71%	46%	57%
• Eksamid ja tasemetööd	39%	43%	43%	28%	28%
• Karjääriplaneerimine/nõustamine	8%	5%	15%	7%	17%
• Õppekavad	4%	10%	12%	5%	15%

	Õpilased	Õpetajad/ haridus- töötajad	Hariduse tugi- personal	Lapse- vanemad	Noorsoo- ja sotsiaal- töötajad
• Haridusasutuste nõustamine ja koolitus	2%	16%	16%	9%	11%
• Rahastusega seotud tegevused	1%	8%	16%	11%	20%
• Elukestev õpe	1%	3%	3%	2%	2%
• Õppenõustamine/tugiteenused	2%	4%	7%	3%	4%
• HEV	0%	1%	0%	0%	0%

Tabelist 3.1 on näha, et kuigi SA Innove aidatud teadlikkus on erinevates sihtgruppides väga kõrge, siis teenuseid, mida SA Innove pakub, ei osanud paljud siiski välja tuua. Kõige rohkem seostati Innovet eksamite ja tasemetööde läbiviimisega, Noorsoo- ja sotsiaaltöötajad oskasid ka erinevaid rahastusega seotud tegevusi välja tuua.

Tabel 3.2 Rajaleidja teenuste spontaanne tuntus (N=1130)

	Õpilased	Õpetajad/ haridus- töötajad	Hariduse tugi- personal	Lapse- vanemad	Noorsoo- ja sotsiaal- töötajad
Ei tea/ei vastanud	48%	38%	21%	41%	30%
Oli teadlik ühest või enamast teenusest	52%	62%	79%	59%	70%
Karjääriplaneerimine/nõustamine	45%	41%	56%	44%	51%
Tugiteenused ja õppenõustamine	2%	18%	31%	13%	24%
Nõustamine (ei täpsustanud)	1%	1%	7%	6%	3%

Rajaleidja teenuste spontaanne tuntus on Innovest mõnevõrra kõrgem. Hariduse tugipersonali hulgest oskasid isegi 79% vastajatest vähemalt ühe Rajaleidja teenuse välja tuua. Rohkem osatakse Rajaleidjat seostada karjääriteenustega, mõnevõrra vähem õppenõustamise teenustega.

SA Innove ja Rajaleidja poolt pakutavate **teenuste aidatud tuntuse** uurimiseks esitati vastajatele tabel erinevate teenustega ja paluti märkida, milliseid teenuseid nad teavad, et SA Innove või Rajaleidja pakuvad. Tulemused on toodud tabelites 3.3 ja 3.4.

Tabel 3.3 SA Innove teenuste aidatud tuntus (N=1130)

	Õpilased	Õpetajad	Tugipersonal koolis	Lapse- vanemad	Noorsoo- ja sotsiaaltöötajad
riigieksamite läbiviimine	84%	86%	79%	46%	54%
riiklike eksamite ja tasemetööde korraldus ja läbiviimine	80%	86%	76%	49%	49%
põhikooli lõpueksamite läbiviimine	77%	82%	73%	43%	40%
eesti keele tasemeeksamite läbiviimine	69%	65%	53%	30%	35%
riiklike õppekavade arendamine	56%	78%	70%	40%	52%

	Õpilased	Õpetajad	Tugipersonal koolis	Lapsevanemad	Noorsoo- ja sotsiaaltöötajad
PISA testi läbiviimine	51%	68%	61%	34%	45%
koolitused haridusametite töötajatele	34%	71%	66%	34%	54%
kodakondsuseksamite läbiviimine	31%	46%	31%	17%	24%
Euroopa Liidu vahendite vahendamine, taotlusvoorude läbiviimine	24%	45%	55%	32%	52%
õppenõustamisteenused (logopeediline-, sotsiaalpedagoogiline-, psühholoogiline- ja eripedagoogiline nõustamine)	23%	17%	15%	20%	16%
hariduslike erivajadustega õpilaste (HEV) õppevara arendus ja müük	15%	36%	55%	18%	29%
karjääriinfo ja karjäärinõustamine	14%	15%	13%	14%	11%
kutseõppe võimaluste tutvustamine	11%	24%	27%	22%	29%
õpiposiõppe või töökohapõhise õppe arendamine	7%	21%	30%	17%	38%

Tabel 3.3 kinnitab teenuste spontaanse tuntuse osas saadud tulemusi, et SA Innovet seostatakse eelkõige erinevate eksamite läbiviimisega. Osa vastajatest oli SA Innovele omistanud ka Rajaleidja teenuseid, mis pole vale, arvestades, et Rajaleidja on SA Innove osa.

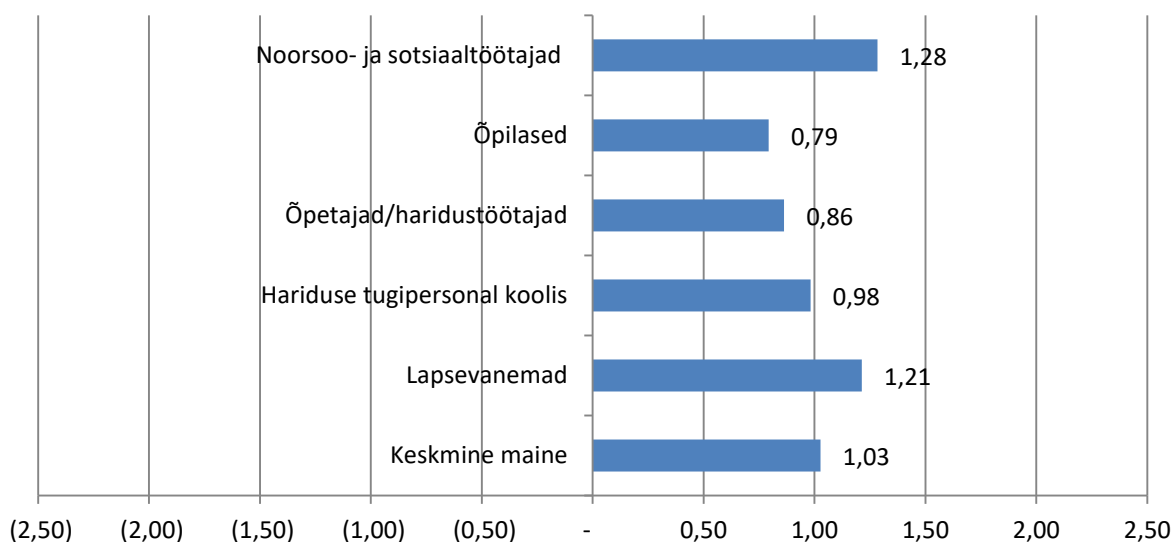
Tabel 3.4 Rajaleidja teenuste aidatud tuntus (N=1130)

	Õpilased	Õpetajad	Tugipersonal koolis	Lapsevanemad	Noorsoo- ja sotsiaaltöötajad
karjääriinfo ja karjäärinõustamine	89%	84%	86%	61%	67%
kutseõppe võimaluste tutvustamine	78%	69%	65%	47%	46%
õpiposiõppe või töökohapõhise õppe arendamine	56%	47%	33%	32%	13%
õppenõustamisteenused (logopeediline-, sotsiaalpedagoogiline-, psühholoogiline- ja eripedagoogiline nõustamine)	48%	71%	80%	39%	57%
koolitused haridusametite töötajatele	29%	22%	39%	18%	21%
Euroopa Liidu vahendite vahendamine, taotlusvoorude läbiviimine	12%	6%	3%	8%	1%
hariduslike erivajadustega õpilaste (HEV) õppevara arendus ja müük	9%	23%	8%	8%	10%
kodakondsuseksamite läbiviimine	6%	2%	1%	1%	0%
PISA testi läbiviimine	4%	1%	0%	2%	1%
riiklike õppekavade arendamine	4%	2%	3%	1%	1%
eesti keele tasemeeksamite läbiviimine	3%	1%	0%	1%	0%
riiklike eksamite ja tasemetööde korraldus ja läbiviimine	1%	0%	0%	1%	0%
põhikooli lõpueksamite läbiviimine	1%	0%	0%	0%	0%
riigieksamite läbiviimine	0%	0%	1%	1%	0%

Ka Rajaleidja puhul (tabel 3.4) saavad aidatud tuntuse tulemustega kinnitust spontaanse tuntuse tulemused, et peamiselt seostatakse Rajaleidjat karjääriteenustega. Õppenõustamisteenuste puhul oli teadlikkus olemas õpetajate ning kooli tugipersonali hulgas, samas kui õpilastest ja lastevanematest oskasid neid teenuseid Rajaleidjaga seostada vastavalt vaid 48% ja 39% vastajatest. Rajaleidjale omistati mitmel juhtudel ka Sa Innove teenused, mida Rajaleidja ei paku. See tähendab, et mõningane segadus ja teadmatus Rajaleidja poolt pakutava suhtes on siiski olemas.

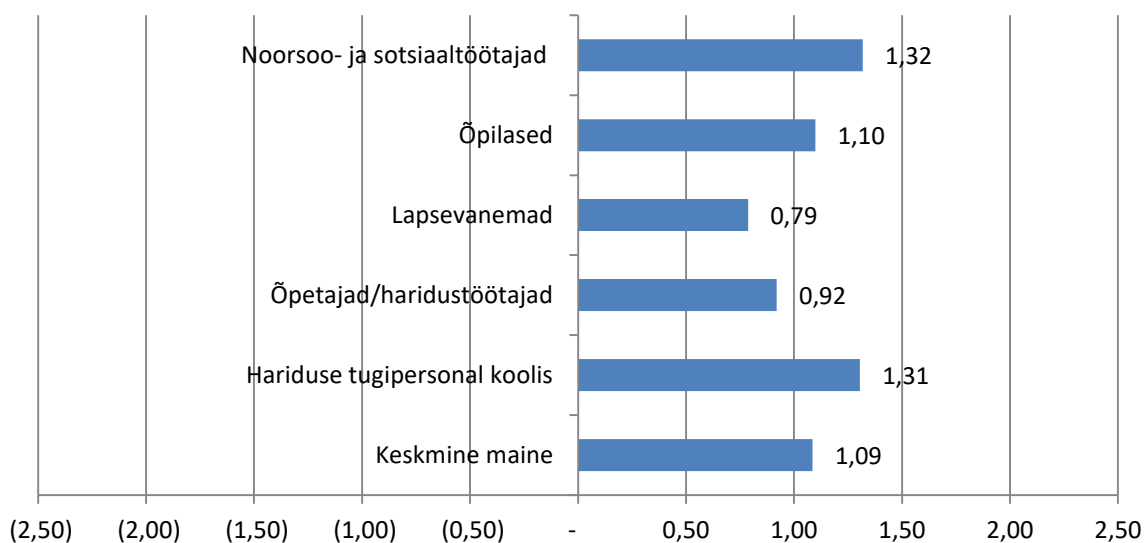
3.3. SA Innove ja Rajaleidja maine

Maine on inimeste üldine positiivne või negatiivne hinnang brändile või organisatsioonile. SA Innove ja Rajaleidja maine välja selgitamiseks paluti vastajatel hinnata oma suhtumist eelnimetatud organisatsioonidesse. Tulemused on toodud 5 palli skaalal -2,5 kuni +2,5 joonistel 3.4 ja 3.5.

Joonis 3.6 SA Innove maine 5 palli skaalal -2,5 kuni +2,5 erinevate sihtgruppide lõikes. N=994

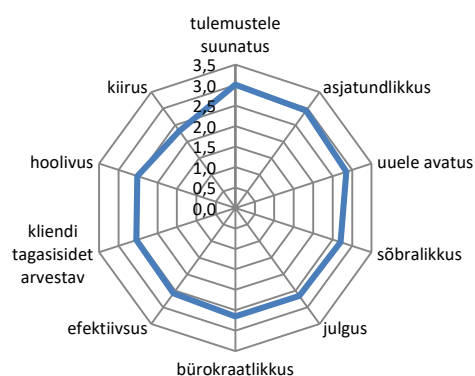
Jooniselt 3.6 on näha, et SA Innove maine on positiivne. Üle keskmise positiivsemalt hindavad SA-d Innove noorsoo- ja sotsiaaltöötajad ning õpilased. Kõige madalam on SA Innove maine lapsevanemate ning hariduse tugipersonali seas.

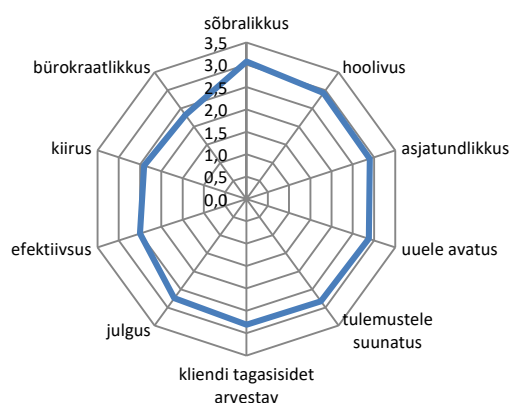
Joonis 3.7 Rajaleidjamaine 5 palli skaalal -2,5 kuni +2,5 erinevate sihtgruppide lõikes. N=995

Jooniselt 3.7 on näha, et Rajaleidja maine on veidi positiivsem kui SA Innovel. Sarnaselt Innovele on Rajaleidjal üle keskmise positiivne maine noorsoo- ja sotsiaaltöötajate ning õpilaste seas. Kõige madalam aga hariduse tugipersonali ja õpetajate seas.

Kuna maine on väga üldine hinnang, mis ei too välja selle kujunemise põhjuseid, siis paluti vastajatel lisaks hinnata, kuidas erinevad märksõnad ja väärtused iseloomustavad SA-d Innove ja Rajaleidjat. Kui vastajal puudus kokkupuude eelnimetatud organisatsiooni(de)ga, jäeti talle võimalus ka märkida, et ei oska vastata. Tulemused on toodud järgvatel joonisel.

Joonis 3.8 Etteantud märksõnade seostamine SA-ga Innove 5-palli skaalal. N=527

Joonis 3.9 Etteantud märksõnade seostamine Rajaleidjaga 5-palli skaalal. N=624

Joonistelt on näha, et kui SA-d Innove iseloomustavad rohkem märksõnad: tulemustele orienteeritus, asjatundlikkus ja uuele avatus, siis Rajaleidjat iseloomustavad rohkem märksõnad: sõbralikkus, hoolivus ja asjatundlikkus. Innovet peetakse rohkem bürokratlikuks kui Rajaleidjat, kiirus on mõlemal alla keskmise seostatud.

4. RAJALEIDJA ROLL KARJÄÄRI- JA ÕPPENÕUSTAMISE ALASTE PROBLEEMIDE LAHENDAMISEL

4.1. Rajaleidja ja õppenõustamine

4.1.1. Õppenõustamise tugisüsteem

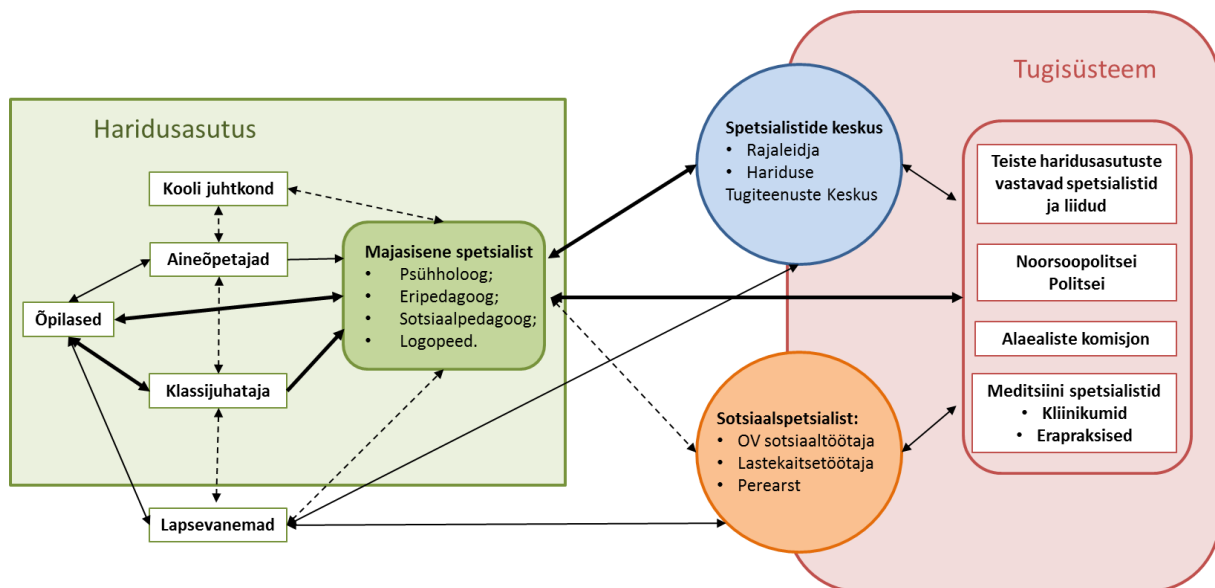
Intervjuudest selgus, et õppenõustamise teenuste puhul on määrav roll haridusasutuse vastaval majasisesel spetsialistil – logopeedil, eripedagoogil, sotsiaalpedagoogil või psühholoogil. Haridusasutuse juhtkond on selle funktsiooni neile delegeerinud ja nad on peamisteks partneriteks õpetajatele. Kui õpetajal on probleem, siis pöördub ta üldjuhul majasisese spetsialisti poole, kes probleemi lahendamise õpetajalt üle võtab. Õpetaja ei pöördu nendes küsimustes üldjuhul majaväliste partnerite poole, ega suuna ka lapsevanemaid nende juurde, seda teeb vajadusel majasisene spetsialist. Seetõttu osad õpetajad isegi ei tea, et Rajaleidja õppenõustamisteenuseid üldse pakub. Lisaks õpetajatele, pöörduvad oma murega vastava majasisese spetsialisti juurde ka õpilased ise või nende vanemad. Samuti hoiavad majasisesed spetsialistid ise silmad lahti ja märkavad probleeme, mida lahendamiseks võtavad.

„Ma ju absoluutselt iga päev käin mööda koolimaja ringi ja radar töötab kogu aeg. Ja kui ma näen midagi, mis ei peaks nii olema, siis ma loomulikult ju sekkun.“ Maakooli psühholoog, oktoober 2016.

Majasisese spetsialisti tugisüsteem koosneb oma maja teistest spetsialistidest, kui need on olemas, ning majavälisest partneritest, kelleks üldjuhul on kas kolleegid teistest õppeasutustest, Rajaleidja spetsialistid või mõni muu vastava ala spetsialiste koondav keskus – Tartus näiteks Hariduse Tugiteenuste Keskus. Lisaks on majasisese spetsialisti partneriteks ka noorsoopolitsei, politsei, alaealiste komisjon, lastekaitse töötaja ja meditsiinisüsteemi (kliinikumide ja erapraksiste) spetsialistid

Intervjuudest selgus, et perearst on pigem omaette sisend süsteemi, kelle poole pöörduakse otse lapsevanema poolt ning kes pigem teevad koostööd arstide ja spetsialistidega meditsiinisüsteemist. Rajaleidjast ollakse teadlikud, kuid vaid niipalju, et seal on nõustamiskomisjon, kuhu lapsevanem lapsega saata, kui on vaja lapsele kas koolikohustuse täitmise edasilükkamist või muid eritingimusi.

Kokkuvõtvalt on õppenõustamise protsessi osalised ja nende vahelised seosed toodud välja joonisel 4.1.

Joonis 4.1. Õppenõustamise protsessi osalised ja nende vahelised seosed. Allikas: Ekspertintervjuud, oktoober 2016

Joonisel 4.1 toodud süsteem on intervjueeritud õpetajate, koolijuhtkonna esindajate ning kooli haridustugiteenuseid pakkuvate spetsialistide sõnul ideaalilähedane. Õpetajad on rahul, kuna neil on olemas majas sees tugiisik(ud), kelle poole pöörduda. Olles õppetöoga ja muude klassi- või kooliküsimustega piisavalt koormatud, nad ei olegi huvitatud saama infot otse Rajaleidjalt või muult tugisüsteemi osalt, sest see kaob muu info sisse ära.

„Ma tean küll, et Rajaleidja pakub lisaks karjääriteenustele veel mingeid teenuseid, ma arvan, et olen saanud neilt reklaami. Aga nüüd on piinlik tunnistada..., ma ei tea..., ei mäleta...“ Klassijuhataja, suure linna kool, oktoober 2016

Teema ise on õpetajate jaoks oluline, mõni koolitus tuleks kasuks, kuid nende jaoks on kõige tähtsam, et on olemas koolis sees isik, kes probleemi lahendamise põhikoorma nende õlult ära võtab. Tänu sotsiaalpedagoogi tundidele ja KIVA programmile on õpilased juba nii teadlikud, et vajadusel pöörduvad ka otse:

„Vahest ei peagi ise minema, vaid lapsed pöörduvad juba ise otse psühholoogi juurde, kui nad leiavad, et on mõistlik rääkida Nad hea meelega räägivad seal all [korrusel] psühholoogile või sotsiaalpedagoogile.“ Klassijuhataja, suure linna kool, oktoober 2016

Lasteaias on tugiteenuste teema õpetajale väga oluline. Tema on lastega koguaeg koos. Ta märkab igasuguseid probleeme ja ei saa mitte suunata või mitte reageerida. Logopeedilise probleemiga on lihtsam. Lasteaedades on logopeedid üldjuhul olemas. Paraku võiksid psühholoogid ka olemas olla.

„Logopeed on olemas. Ta on siin, ta jälgib ja saab aidata. Psühholoog võiks ka olla, sest siis ta saaks jälgida ja nõu anda ja kui on probleem, siis ka lapsevanemale öelda, sest mina kui õpetaja ei saa ju midagi öelda, sest mul puudub ju haridus, et öelda, et lapsel on see või see või sellised jooned. Isegi kui psühholoog käib kord kuus, pole sellest kasu, sest siis lapsed teavad, et neid jälgitakse. Kui ta aga käiks mitu korda nädalas rühmast läbi, ta teaks lapsi ja lapsed teaks teda, siis ta näeks palju rohkem ja saaks aidata nii lapsi, õpetajaid kui vanemaid.“ Lasteaiakasvataja, oktoober 2016

Hetkel on lasteaia õpetajal võimalik lapsevanematele soovitada lapsega psühholoogi juurde pöördumist. Paraku käitub laps seal teisiti, see on võõras keskkond, see on lühiajaline ja seal keskkonnas puuduvad need isikud või tegurid, mis teda lasteaias mingi seisundini või käitumiseni viivad.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et koolides toimib õppenõustamise teenuste pakkumine vastavalt joonisel 4.1 toodule. Lasteaedades võiks toimida süsteem samamoodi, hetkel on seal suurem roll õpetajatel ja nende otsesuhtlusel majavälise tugisüsteemiga.

4.1.2. Rajaleidja roll tugisüsteemis

Intervjuude põhjal võib öelda, et kõik koolipsühholoogid, eripedagoogid, sotsiaalpedagoogid ja logopeedid teavad Rajaleidja olemasolust ja pakutavatest teenustest. Õpetajad ja kooli juhtkonna esindajad teavad küll Rajaleidjat, kuid seostavad seda rohkem karjääriteemade kui õppenõustamisteenustega.

Intervjuudest selgus, et koostöö Rajaleidja spetsialistidega on meeldiv, kiire ja professionaalne. Teati, et Rajaleidja korraldab aeg-ajalt koolitusi ja seminare, üks kord mainiti ka kovichiooni. Rajaleidja spetsialiste nimetati koostööaltilteks. Mainiti küll, et mujal Eestis nad on kuulnud, et see koostöö nii hea ei ole ja et on liikumas ka mõned konkreetset nimes, kelle teenusega ei olda rahul, kuid käesoleva uuringu raames ei sattunud intervjueritavate hulka negatiivse koostöökogemusega spetsialiste. Siiski toodi välja ka erinevaid Rajaleidja nõrgemaid külgi ja tehti ettepanekuid.

Peamise probleemina toodi välja, et Rajaleidja keskses puudub psühhiaatri teenus. See avaldab eelkõige mõju õppenõustamise komisjoni töö kiirusele. Komisjon ise töötab kiirelt, kuid protsessi käigus on vaja laps saata kliinikusse psühhiaatri vastuvõtule ning sellest hetkest hakkab protsess venima. Üldjuhul kliinikul kas pole psühhiaatri aegu anda ja kästakse helistada hiljem uuesti (mis tihti jäetakse vanema poolt tegemata) või antakse aeg mitme kuu taha.

“Väga suureks miinuseks on psühhiaatri teenuse puudus, kuid seda saab vaid HTK-st või Psühhiaatrikliinikust ja sealgi ajad meeletult pikad. Laps on hädas, kuid ajad on 6 kuud pikad, laps ei saa abi ja kool kutub meeletult ressursi teiste laste arvelt.” Põhikooli sotsiaalpedagoog, oktoober 2016

Mitmed intervjueritavad tõid välja, et otsuseni jõudmisega läheb minimaalselt üks õppeaasta ja võib minna ka rohkem:

“Üks õppeaasta kindlasti – kui septembris pöördud, siis saad kevadel otsuse. Aga kui lapsele ei sobi selline keskkond ja vajab kas erikooli või väiksemat klassi, siis terve aasta on ta pidanud taluma endale ebasobivaid tingimusi. Ja see on kurjast.” Koolipsühholoog Lääne-Eestist, oktoober 2016

Ühe konkreetse ettepanekuna toodi välja, et Rajaleidja võiks oma regionaalseid töötajaid rohkem usaldada. Praegu tulevad õppekomisjoni otsused üle telesilla. Komisjoni liikmed näevad seda last heal juhul poolt tundi telesilla vahendusel ekraanilt ja peavad oma otsuse tegemisel lähtuma väga palju kohalike spetsialistide poolt koostatud kirjalikust materjalist.

“Kohalikud töötajad näevad seda last kordades rohkem, kui Tallinnas komisjonis istudes. Kui palju ja millist infot annab see lühike telesilla intervjuu komisjonile juurde, et nad suudavad kohalikest pädevama otsuse teha? Pealekauba teevad koolipsühholoogid juba eelvaliku ära. Me ei saadagi last komisjoni, kui me ei pea seda vajalikuks.” Koolipsühholoog Lääne-Eestist, oktoober 2016

Lisaks selgus intervjuudest, et isegi, kui koolis on olemas hea meeskond või lausa nõustamiskeskus, kuhu kuuluvad nii psühholoog, eripedagoog kui sotsiaalpedagoog, siis ikkagi on vahetevahel vaja pilku väljastpoolt. Kuigi kohalik Rajaleidja keskus on pakkunud, et võiks teha mingeid seminare, on vajadus supervisiooni järele. Karjääriteenuste pool töötab Rajaleidjas selles osas oluliselt paremini.

Lasteaiaõpetajad ja ka üks juhtkonna liige tõid eraldi välja, et Rajaleidja psühholoogidelt tulev tagasiside on veidi pealiskaudne ja ei aita neid edasi. Peale vaatlust lastasegi reflekteerida õpetajal oma arvamust või kui lapsevanem on koos lapsega käinud Rajaleidjas kohal, siis tagasisidena saadetakse lasteaia õpetajale samad seisukohad ja ettepanekud, mida õpetaja ise on Rajaleidjale saatnud.

“Positiivne on, et nad on koostööaltid. Kohal käiakse, kuid tagasisidet lapsega edasitoimetamiseks ei anta piisavalt. Teenus jääb pealiskaudseks/poolikuks - nii logopeediline kui psühholoogiline. On olukordi olnud mitmeid, kuidas tullakse küll kohale, vaadeldakse last, kuid tagasiside annab lasteaia õpetaja, Rajaleidja poolt tagasisidet ei tule üldse. ... Rajaleidja on nõus osalema ümarlaudades ja abistama tullakse küll, kuid teenus jääb tihtipeale poolikuks. Lasteaia juhtkonna liige, oktoober 2016.

Üks lasteaiaõpetaja tõi välja, et Rajaleidja spetsialistid peaksid rohkem keskenduma sellele, mida vanemad peaksid kodus lapsega tegema või jälgima. Laps käitub kodus ja lasteaias erinevalt. Kui õpetajal on juba olemas kogemused ja ta oskab ise välja mõelda ja katsetada erinevaid tegevusi, millega last aidata, siis samamoodi tuleb koostööd teha ka lapsevanemate poolt. Paraku ei ole õpetajal õigust ja pädevust vanematele soovitusi jagada.

„Kui lapsel on probleem, siis räägin lapse vanematega. Siis nad otsustavad, kas nad üldse lähevad psühholoogi juurde. Kui nad lähevad, siis ma teen ka omapoolse kokkuvõtte. Kui lapsevanem on seal lapsega ära läinud, siis tuleb meile ka kokkuvõtte, mis alati on minu enda kokkuvõtte ümberkirjutus: kuidas psühholoog last nägi – see on põhimõtteliselt sama, nagu minagi nägin, siis tulevad soovitused, need on põhimõtteliselt samad, mida minagi kirjutasin“. Sellest pole midagi kasu. Ma ootaks, et psühholoog räägiks vanemaga, kuidas nad peaksid kodus seda last aitama. Mina seda teha ei saa, aga psühholoog saab erinevaid asju soovitada. Paraku nad seda ei tee.“
Lasteaiakasvataja, oktoober 2016

Tallinnas ja Tartus on lisaks Rajaleidjale olemas Õppenõustamiskeskus või Hariduse Tugiteenuste Keskus, kes võtavad Rajaleidjalt osa funktsioone enda kanda. Intervjuudest selgus, et Tallinna konkreetne lasteaiaõpetaja ei olnud isegi teadlik Rajaleidja olemasolust. Tartus on tugitöötajate (haridustöötajad, perearstid, lastekaitsetöötajad) esimeseks valikuks alati HTK.

„Rajaleidja on küll igapäevatöö partner, aga just nõustamiskomisjoni suunamine. Muus osas on kokkupuude harv. Hariduse tugiteenuste korral suunatakse esimesel võimalusel alati HTK-sse.“
Lastekaitsetöötaja, oktoober 2016

Tartu intervjuueeritavad küll ütlesid selgelt välja, et kuigi Rajaleidjas on tasemel spetsialistid ja koostöö nendega põhimõtteliselt sujub, siis Hariduse Tugiteenuste Keskuse eeliseks on pikaajaline juba toimiv süsteem. Samuti on HTK väga aktiivne kogukonna loomisel, korraldatakse tihti (iganädalaselt) koolitusi nii lapsevanematele kui ka tugiteenuste spetsialistidele. Seetõttu üksteist tuntakse ja seetõttu on sealt lihtsam ka vajadusel ise nõu küsida või kedagi sinna suunata ja ühtlasi ka aega kokku leppida. Rajaleidjat nimetati veel nooreks struktuuriks, millega koostöö pole veel välja arenenud ning mille tõttu spetsialistidel info puudub, et mis seal toimub ja nimeliselt inimesi ei tunta.

„Üks, mida Rajaleidja spetsialistid peaksid tegema, on lasteaedades koolituste läbiviimine lastevanematele, näiteks kuidas saada jagu jonnist, varane märkamine, kuidas jälgida oma last jmt. Need on olulised teemad just väikeste laste vanematel. Koolieelikutele on juba teised teemad. See aitaks ka kasvatajatel tutvuda nende spetsialistidega ja mul oleks lihtsam vanemaid nende juurde saata. Võõra juurde või anonüümselt sa ei saada. Aga kui ma koolituse käigus ja vahetult pärast seda vesteldes olen aru saanud, et tegemist on toreda inimesega, siis ma julgen teda lapsevanemale ka soovitada. See annab vanemale ka kindluse, et ma tean, keda soovitan“ Lasteaiakasvataja, oktoober 2016

Teiseks toodi välja, et Rajaleidja õhkkond on ametlikum kui Hariduse Tugiteenuste Keskuses. *“Seal tuleb klient, mitte laps. HTK-s on üldine õhkkond palju sõbralikum.”* (Lasteaia logopeed, oktoober 2016)

Nagu eelmises alapunktis mainiti, kasutavad perearstid pigem oma enda süsteemi tugivõrgustik, mis koosneb meditsiintöötajatest. Nad põhimõtteliselt kasutavad Rajaleidjat vaid õppekomisjoni suunamiseks. Ühest küljest on arstid harjunud suunama inimesi Haigekassaga koostööd tegevatesse asutustesse või ka erafirmasse (nimetati näites Ambromed'i). Teisest küljest on seal aga ka üks üsna praktiline põhjus – meditsiinisüsteemis jääb diagnoos ja kõik sellega seonduv kesksesse infosüsteemi, mida teised arstid saavad kasutada – näiteks kui logopeedilise probleemi on põhjustanud kas keelekida või adenoid, mis nõuab kirurgilist sekkumist.

4.2. Rajaleidja ja karjäärinõustamine

4.2.1. Karjäärinõustamise tugisüsteem

Karjäärikäsitlustega hakatakse tegelema juba lasteaias, kus on õppekavasse erinevate ametite tutvustamine sisse kirjutatud. Karjääriteemadega saab alustada siis, kui lapsed hakkavad rollimängudega tegelema.

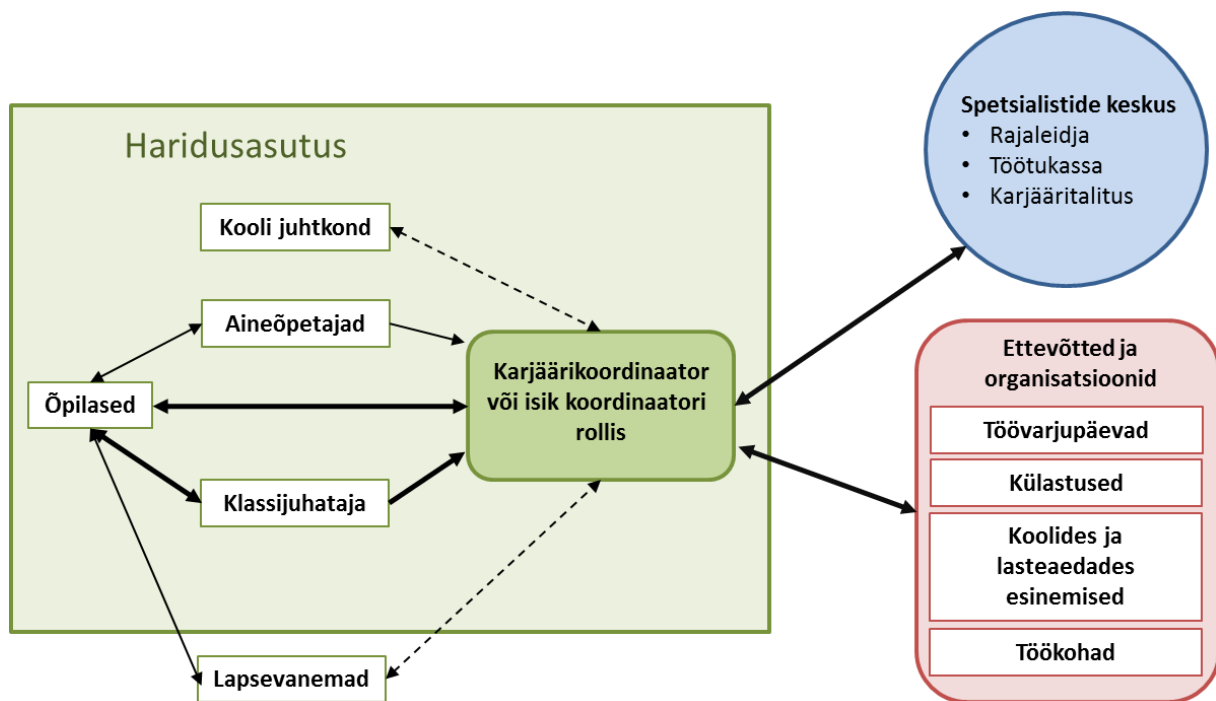
„2-3 aastaselt mängivad nad rohkem omaette. Aga sealt edasi võtavad nad kindlaid rolle. Kas pereliikmeid: ema või isa, või mingeid ameteid, kelleks nad tahavad saada. Siis tulevad iidolid, mingid superkangelased, kelle moodi nad soovivad olla. Nii et karjääriteemadega saab väga vara alustada.“ Lasteaia kasvataja, oktoober 2016.

Lasteaias ei ole eraldi spetsialisti karjäärikäsitlustega tegelemiseks ja selle järgi ei tunta ka vajadust. Küll aga soovitakse lasteaiaõpetajate poolt, et neil oleks rohkem infot erinevate võimaluste kohta ja erinevaid õppevahendeid. Hetkel kutsutakse erinevaid ameteid tutvustama kas mõne lapse ema või isa või õpetaja isiklik tuttav. Samuti tehakse ekskursioone mõne ettevõttesse. Peamiseks meetodiks on mäng.

„Lasteaias tutvustame ameteid. Teeme seda läbi mängu ja läbi mänguasjade. Tugisüsteemi mu ei ole. Ma isegi ei tea, kas ma sooviksin. Kui oleks mingid õppevahendid, siis ma mõtleks ise välja, mida ma nendega teeks.“ Lasteaia kasvataja, oktoober 2016.

Koolis, tõi üks põhikooli klassijuhataja välja, ei ole karjääriteema oluline enne 8.-9. klassi. *„Madalamates klassides küll räägime erinevatest ametitest ja aegajalt külastame mõne lapsevanema huvitavat töökohta, kuid see on ebaregulaarne tegevus. Hiljem vähemalt toon inimesi, kes karjäärinõustamisega tegelevad.“* Klassijuhataja, suure linna kool, oktoober 2016

Kooliõpetajate, –juhtide ja tugipersonaliga tehtud intervjuudest tuli selgelt välja, et on vajadus konkreetse karjäärikoordinaatori järele, kes kogu karjäärialast tegevust koolis koordineeriks. Täpselt nii, nagu see on õppenõustamise teenuste puhul psühholoog, sotsiaalpedagoog vmt. vt. joonist 4.2.

Joonis 4.2. Karjäärinõustamise protsessi osalised ja nende vahelised seosed. Allikas: Ekspertintervjuud, oktoober 2016

Osades koolides oli varem karjäärikoordinaator olnud ja siis oli õpetajatel tugi olemas.

„Enne kui need karjääripetsialistid meil majas olid olemas, oli väga lihtne. Nad ise reklaamisid välja oma loengud ja mina registreerisin oma õpilased sinna ära. Nüüd neid meie majas enam ei ole. Aga see oli mugav koostöö, et sai karjääri-inimestega kiire kontakti, kui vaja oli“. Kutsehariduskeskuse aineõpetaja, oktoober 2016

Ühes konkreetses koolis töi klassijuhataja välja, et nende koolis teevad karjäärikoordinaatori tööd koolipsühholoog ja sotsiaalpedagoog kahasse.

„Meie koolis on hästi vedanud, need kaks – sotsiaalpedagoog ja psühholoog – on nii asjalikud, et ükskõik mida vaja on, küsid ja nemad kutsuvad keda vaja – nemad teavad täpselt, keda, kuskohalt ja milleks kutsuda“. Klassijuhataja suure linna koolist, oktoober 2016

Üks intervjuueeritud koolipsühholoog töi välja, et nende koolis oli olnud karjäärikoordinator, kuid läks ära ja nüüd on see funktsioon osaliselt talle (psühholoogile) määratud. Teine koolipsühholoog rääkis, et tema määrati kohe alguses poole kohaga karjäärikoordinaatoriks ja eraldi inimest sellel ametikohal olnud pole. Mõlemad olid veendunud, et igas koolis peaks olema üks täiskohaga karjäärikoordinator. Intervjuudest jäi kõlama, nagu see koht oleks koolides alarahastatud, mistõttu eraldi inimesi ei palgata ja see funktsioon pannakse mittetasustatava lisaülesandena koolipsühholoogide või sotsiaalpedagoogide õlule. See aga ei ole õige, sest siis täidetakse seda funktsiooni muu töö kõrvalt, kui aega üle jääb.

„Karjäärikoordinaator on koolidele minu teada vist „soojalt soovitatav“, kuid nii meil, kui ka paljudes teistes koolides on see tasustamata töö. Vabatahtlik töö tegelikult. /.../Tehes seda tööd põhitöö kõrvalt, ma võin küll käsi südamel tunnistada, et ma teen [karjäärikoordinaatorina] nii palju kui vajalik kuid nii vähe kui võimalik, sest ma jään oma põhitööga kogu aeg jänni, sest ma kulutan aega karjääriteemale .. mis mind tegelikult ka huvitab.“ Maakooli koolipsühholoog, oktoober 2016.

Üks intervjuueeritavatest oli küll ametlikult karjäärikoordinaator, kuid samal ajal ka loodusteaduste valdkonda kuuluva aine õpetaja.

Seega on joonisel 4.2 toodud skeem idealistlik. Tegelikult karjäärikoordinaatori tööd teevad teistel ametipositsioonidel olevad inimesed (üldjuhul psühholoogid ja sotsiaalpedagoogid), kes teevad seda tööd oma põhitöö kõrvalt. Koolieelses lasteasutuses on karjäärikoordinaatori ülesannetes õpetaja ja see on sellel haridustasemel ka optimaalne lahendus.

Peamiseks partneriks karjäärikoordinaatorile on kujunenud Rajaleidja. Seda teadvustatakse ja sellega ollakse rahul. Töötukassa käib ise aegajalt pakkumas oma loengud või seminare ja ei ole ka välistatud, et mõni õpilane pöörduv ise ka otse Töötukassa poole kui pole saanud Rajaleidjast konkreetset vastust oma spetsiifilisele probleemile. Töötukassa konsultandid tõid heas mõttes oma „konkurentidena“ välja ka kõrgkoolide karjääriteenistused, kuhu abituriendid ka aegajalt otse pöörduvad – eelkõige seoses küsimustega kõrgkoolis õpingute jätkamise kohta.

Lisaks kuuluvad tugisüsteemi ka erinevad ettevõtted ja organisatsioonid, kes käivad ise esinemas, kutsuvad külla, võimaldavad töövarjuks tulla jmt. Intervjuudest ei tulnud välja, et neid võimalusi vahendaks Innove. Peamiselt pöörduatakse erinevate ettevõtete ja organisatsioonide poole kas otse õpetajate või kooli karjäärikoordinaatorite rollis olevate inimeste poolt.

4.2.2. Rajaleidja roll tugisüsteemis

Nagu eelmises alapunktis mainiti on Rajaleidja koolide karjäärikoordinaatoritele peamiseks partneriks. Õpetajad ja koolijuhid (ka koolieelsetes asutustes) on küll väga hästi kursis, et Rajaleidja karjääriteenuseid pakub, kuid otseselt nad Rajaleidjaga kokku ei puutu ja õpilasi sinna ei suuna.

„Rajaleidjaga otsene kontakt mul puudub. Eelmisel aastal nad pakkusid mingeid vestluste simulatsioone kooli sisse saamiseks. Gümnaasiumikatsetega seotud. Õpilased ei jäänud rahule – kas said õpilased valesti aru, või soovitati midagi valesti. Ma täpselt ei tea.“ Klassijuhataja suure linna koolist, oktoober 2016

„Rajaleidja on karjäärinõustamise veebilehekülg, arvan mina, aga kui palju sellest kasu on, ma ei tea. Kolm aastat tagasi klassijuhatajana ma õpilasi sinna suunasin.“ Kutsehariduskeskuse aineõpetaja, oktoober 2016

Kutseõppeasutuses võibki õpetajate teadlikkus Rajaleidjast olla madalam, kuna seal on kutse juba õppekavadesse sisse kirjutatud. Karjäärivalik käib läbi eriala valimise, kutsevõistlustel osalemise ja praktikabaaside kaudu. Innove on õppekavade arendajana kutseõppeasutuste õpetajatele oluliselt rohkem teadvustatud kui Rajaleidja.

Intervjuueeritud tugitöötajad (psühholoogid, sotsiaalpedagoog ja karjäärikoordinaator) olid koostööga Rajaleidjaga väga rahul.

„Kõik Rajaleidjaga koostöö on suurepärase. Paindlik ja koostööaltid. Aegadega probleeme ei ole. Infopäevadeks leitakse alati sobiv aeg kiirelt. Sisuliselt ettepanekuid teenuste arendamiseks ei ole, sest kõik on üdini positiivne.“ Karjäärikoordinaator suure linna koolist, oktoober 2016.

Tartu piirkonna vastaja tõi välja, et Tartus karjäärinõustamise süsteem toimib ideaalselt ja seda võiks võtta eeskujuks kõigile teistele maakondadele. Koostöö konkreetsele koolile määratud Rajaleidja töötajatega on ülihea, kui vaja, tulevad kohale ja teevad seminari või individuaalset nõustamist.

Nii intervjuudest tugitöötajatega kui ka klassijuhatajaga tuli välja, et rohkem rõhku tuleks panna õppeainete seostamisele erinevate karjäärivalikutega. Seal hulgas tuleks tegeleda ka õpetajate ja koolijuhtkonna harimisele ning õppekavades karjääriteemade lõimimisele.

„Madalamates klassides võiks rääkida ametitest, või viia kuhugi kohale vaatama. Oluline on tuua välja, millised ained toetavad mingi ameti pidamist. Õpetajat ei usuta, kui keegi teine ütleb, siis usutakse.“ Klassijuhataja suure linna koolist, oktoober 2016.

„Seda mõtteviisi ei ole keskmisel õpetajal, et kool on selle jaoks, et laps oleks valmis järgmisel eluetapil tegema valikuid ja hakkama saama. Seda baasilist mõtteviisi ei ole minu arvates ei õpetajatel, lastevanematel ega ka õpilastel. Ja see hakkab peale koolijuhtkonnast. Mõned õpetajad on hakanud kaasa tulema ja vähemalt ütlevad, et see on vajalik, aga tee ise ära. Osad ütlevad otse, et mina oma klassijuhatajatundi Sulle selle jaoks küll ei anna. Kuni mõtteviisi ei muutu, jäämegi aineid õpetama. See on pikk töö, aga sammhaaval me liigume siiski õiges suunas.“ Maakooli psühholoog, oktoober 2016.

„Kui üldhariduses õpetajad ei saa aru, kuidas nende aine on eluga seotud, siis kutsekoolis on tänu uuele õppekavale lõimimine väga korralik. Me anname matemaatikat samale kursusele viiel erineval teemal ja inglise keelt ka viiel erineval moel. See on väga hea idee, et kutseõpetaja avab mingi teema ning siis tuleb näiteks inglise keele õpetaja ja käib selle teema inglise keeles üle.“ Kutseõppeasutuse aineõpetaja, oktoober 2016

Töötukassa konsultandid näevad Rajaleidjat kui koostööpartnerit. Töötukassa sihtgrupp on veidi vanem, kuid kui tuleb mõni noor, siis küll soovitatakse pöörduda Rajaleidjasse, kuid ära kindlasti ei aeta. Töötukassa konsultandid pidasid Töötukassa teenust oluliselt individuaalsemaks, Rajaleidja pigem keskendub grupitööle. Töötukassasse tulevad noored ei ole ka teadlikud Rajaleidja personaalsest nõustamisest. Võibolla on vajaka reklaamis ja õpilaste seas teadlikkuse tõstmises. Noorte käest on kuulda olnud, et Rajaleidja annab üldised tagasisised gruppidele, kuid individuaalsest nurgast jääb puudu.

Ühiseid tegevusi on tehakse palju (erinevad üritused, karjäärinädal, ühised arutelud, koostöötõhustamise ümarlauad, ühised meetodikagrupid, karjäärinõustajate ühingu tegevused, messid). *„Spetsialistide tasandil oleme väga head partnerid ja tehakse väga tugevat koostööd. Klientide osas aga nii suurt partnerlust ei ole.“* Töötukassa spetsialist, oktoober 2016

Töötukassa konsultandid kiitsid väga Rajaleidja kodulehte ja ütlesid, et kasutavad seda igapäevaselt oma töös.

„Ametite andmebaas on nii äge koht, äärmiselt vajalik ja miskit sellist Töötukassal ei ole. Iga päev peaaegu kasutan. Töötukassal on Tripodi testi litsentsid (töölase suundumuse küsimustiku test), mis on seotud ametite andmebaasiga, ning seal tulenev sisu on suurepärase materjal nõustamise

pakkumisel. Kogu materjal, mis on valiku tegemiseks vaja teada, on selles andmebaasis olemas, hästitöötav ja arusaadav.“ Töötukassa spetsialist, oktoober 2016

Lisaks ametite andmebaasile kasutatakse Töötukassa konsultantide poolt erinevaid töölehti, mida Rajaleidja kodulehelt võimalik saada.

KOKKUVÕTE

Elanikkonna küsitluse peamised tulemused

- SA Innove ja Rajaleidja keskuste brändide aidatud tuntus ehk brändinimetuse ära tundmine selle ette ütlemisel on Eestimaal elavate inimeste seas vastavalt 27,7% ja 35,2%.
- Ootuspäraselt on Innove bränd kõige tuntum 15–18aastaste noorte seas (49%) ning madalaim eakamate (50–64aastaste vanuserühmas 19%) ning teistest rahvustest inimeste seas (13%). Sarnased tendentsid kehtivad ka Rajaleidja puhul. Rajaleidja aidatud tuntuses esineb veelgi suurem lõhe Eesti rahvuse (48%) ja teiste rahvuste vahel (vene rahvus 10%, muu rahvus 3%).
- Võrreldes eelmise, 2014. aasta lõpus läbi viidud uuringuga on üldised trendid püsinud sarnastena – ka siis oli Rajaleidja brändi aidatud tuntus kõrgem kui SA Innove. Samas on SA Innove brändi aidatud tuntus võrreldes 2014. aastal läbi viidud uuringuga ligikaudu 10 protsendipunkti võrra madalam (2014. aastal 38%) ning Rajaleidja keskuste brändi tuntus ligikaudu 11 protsendipunkti võrra madalam (2014. aastal 46%). Osaliselt võib seda muutust selgitada ka meetodiliste aspektidega.
- Ligikaudu pooled (48%) neist vastanutest, kes väitsid, et on kuulnud SA Innove, ei osanud öelda, millega SA Innove tegeleb. Rajaleidja keskusega ei osanud ühtegi tegevusala seondada 42% vastanutest, kes Rajaleidja brändi teadsid. Innovega seondati peamiselt haridust ja sellega haakuvaid märksõnu (36%), märgatav osa vastanutest arvas ka, et SA Innove tegeleb eelkõige projektide ja raha jaotamisega (9%). Rajaleidjat seondati eelkõige karjäärinõustamise ja elukutse valiku suunamisega (32%), aga ka noorte tööle suunamise, töökohtade alase info ja töö vahendamisega (10%).

Peamised tulemused sihtgrupe käsitlevast kvantitatiivuuringu

- SA Innove spontaanne tuntus sihtgruppide seas on oluliselt kõrgem kui ühiskonnas tervikuna. Kõige kõrgem on spontaanne tuntus õpetajate (80%) ja hariduse tugipersonali (76%) seas, madalaim lapsevanemate (36%) hulgas. Rajaleidja keskusel kõrgeim haridusetugipersonali hulgas (94%) ning õpetajate seas (76%), madalaim samuti lapsevanemate seas (48%). Nii ühiskonnas tervikuna kui ka uuritud sihtgruppides on Rajaleidja tuntus kõrgem kui SA Innove.
- Mõlema brändi aidatud tuntus fookuses olevates gruppides on väga kõrge. SA Innove aidatud tuntus on üle 90% nii õpetajate (98%), hariduse tugipersonali (96%) kui ka õpilaste seas (94%). Õpilaste kõrget teadlikkust seletab asjaolu, et valimis on enim gümnaasiumiõpilasi, kes on kokku puutunud nii SA Innove poolt korraldatud riigieksamitega kui Rajaleidja poolsete karjääriteenustega. Sarnaselt spontaanse tuntusega on madalaim määr lapsevanemate hulgas (75%). Rajaleidja aidatud tuntus on veelgi kõrgem kõigis sihtgruppides, sh on SA Innove brändiga võrreldes oluline erinevus lapsevanemate seas – Rajaleidja brändi teab selle näitamisel ligi 86% lapsevanemaid.

- Kuigi nii SA Innove kui Rajaleidja brändid on sihtgruppides tuntud, siis teadlikkus nende omavahelistest seostest ei ole väga kõrge. Kui õpetajatest ja hariduse tugipersonalist oskab neid asutusi õigesti seostada ca kaks kolmandikku vastajaid, siis lapsevanemate seas on neid vaid kolmandik ning õpilaste seas veerand.
- Tegevusvaldkondadena nimetasid sihtgruppide esindajad SA Innove puhul kõige sagedamini eksameid ja tasemetöid, Rajaleidja puhul karjääriplaneerimist ja nõustamist. Vastavalt sihtgrupi spetsiifikale erines ka teadlikkus teenustest – nt õpetajad ja hariduse tugipersonal seostas Innovega ka haridusasutuste nõustamist ja koolitust, noorsootöötajad rahastusega seotud tegevusi. Rajaleidja puhul ilmnes väga oluline tulemus, et tugiteenuste ja õppenõustamise poolt teadsid nimetada eelkõige vaid hariduse tugipersonali kategooriasse kuulujad, oluliselt vähem õpetajad ja õpilased sisuliselt üldse mitte. Sama tulemus avaldus ka intervjuudes.
- Eelnevalt kirjeldatud trendid püsisid ka etteantud teenuste seostamisel ühe või teise organisatsiooniga. SA Innove puhul teati vähem kutseõppega seonduvaid tegevusi ning HEV õppevara arendusega haakuvat. Rajaleidjaga seostati õigesti eelkõige karjääriinfo ja karjäärinõustamine ning kutseõppe võimaluste tutvustamine. Mõnevõrra vähem seostati Rajaleidjaga õpipoisiõppe või töökohapõhise õppe arendamist ning haridusasutustele suunatud koolitusi.
- Eraldi küsiti hinnangut ka asutuste maine kohta. Rajaleidja maine on mõnevõrra positiivsem kui SA Innovel. Sarnaselt SA-le Innove on Rajaleidjal üle keskmise positiivne maine noorsoo- ja sotsiaaltöötajate ning õpilaste seas. Kõige madalam aga hariduse tugipersonali ja õpetajate seas. Lisaks mainele paluti hinnangut ka selle kohta, kuivõrd erinevat märksõnad neid asutusi iseloomustavad. SA-d Innove iseloomustavad rohkem märksõnad: tulemustele orienteeritus, asjatundlikkus ja uuele avatus, siis Rajaleidjat iseloomustavad rohkem märksõnad: sõbralikkus, hoolivus ja asjatundlikkus. Innove peetakse rohkem bürokratlikuks kui Rajaleidjat, kiirus on mõlemal alla keskmise seostatud.

Intervjuude peamised tulemused

- Õppenõustamise teenuste puhul on määrav roll haridusasutuse vastaval majasisesel spetsialistil – logopeedil, eripedagoogil, sotsiaalpedagoogil või psühholoogil ning selle tugisüsteemil. Seetõttu osad õpetajad isegi ei tea, et Rajaleidja õppenõustamisteenuseid üldse pakub.
- Õpetajad on rahul, kuna neil on olemas majas sees tugiisik(ud), kelle poole pöörduda. Olles õppetööga ja muude klassi- või kooliküsimustega piisavalt koormatud, nad ei olegi huvitatud saama infot otse Rajaleidjalt või muult tugisüsteemi osalt, sest see kaob muu info sisse ära
- Peamise probleemina toodi välja, et Rajaleidja keskuses puudub psühhiaatri teenus. Ühe konkreetse ettepanekuna toodi välja, et Rajaleidja võiks oma regionaalseid töötajaid rohkem usaldada (nt tehakse praegu õppekomisjoni otsuseid üle telesilla).
- Karjäärinõustamise osas olid intervjuueeritud üksmeelel, et sellega võiks alustada juba lasteaias. Eraldi karjäärinõustamistega tegeleva spetsialisti järele ei tunta lasteaias siiski vajadust. Piisab sellest, kui lasteaiasõpetajatel oleks senisest rohkem infot erinevate võimaluste kohta ja erinevaid õppevahendeid.
- Kooliõpetajate, –juhtide ja tugipersonaliga tehtud intervjuudest ilmnes selge vajadus karjäärikoordinaatori järele. Intervjuudest jäi kõlama, nagu oleks see koht koolides alarahastatud, mistõttu eraldi inimesi sageli ei palgata ja see funktsioon pannakse mittetasustatava lisaülesandena koolipsühholoogide või sotsiaalpedagoogide õlule.
- Peamiseks partneriks karjäärikoordinaatorile koolis on kujunenud Rajaleidja, seda teadvustatakse ja sellega ollakse rahul. Õpetajad ja koolijuhid (ka koolieelsetes asutustes) on küll väga hästi kursis,

et Rajaleidja karjääriteenuseid pakub, kuid otseselt nad Rajaleidjaga kokku ei puutu ja õpilasi sinna ei suuna.

- Intervjueeritud tugitöötajad (psühholoogid, sotsiaalpedagoog ja karjäärikoordinaator) olid koostööga Rajaleidjaga väga rahul, kuid mõnsid, et rohkem rõhku tuleks ka koolides panna õppeainete seostamisele erinevate karjäärivalikutega.
- Töötukassa konsultandid näevad Rajaleidjat kui koostööpartnerit, kuid peavad Töötukassa teenust oluliselt individuaalsemaks. Töötukassasse tulevad noored ei ole nende hinnangul teadlikud Rajaleidja personaalsest nõustamisest. See võiks olla üks suund, mida Rajaleidja tegevuse tutvustamisel rohkem rõhutada.
- Töötukassa konsultandid kiitsid väga Rajaleidja kodulehte ja ütlesid, et kasutavad seda igapäevaselt oma töös. Koduleht leidis positiivset märkimist ka haridustöötajate poolt.

LISA 1. ELANIKKONNA KÜSITLUSE ANKEET

